

MŪSŲ INTERVIU

- „JAU SENIAI NORĖJOSI PIRMOSIOS BAŽNYČIOS SIENAS PRAKALBINTI SAVOSIOS MUZIKOS AIDAIŠ...“ – ATSKLEIDĖ PROF. DARIUS ZIMNICKAS – **Asta Pečiulienė** 3
- „GYVENIMAS KAIP SALDAINIŲ DĖŽUTĖ – NIEKADA NEŽINAI, KOKĮ GAUSI“ – **Božena Bobinienė** 12

IVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

- RAŠTAS LIETUVOS RESPUBLIKOS MINISTRUI PIRMININKUI GINTAUTUI PALUCKUI 6

KULTŪROS BARUOSE

- XX LIETUVOS MĖGĖJŲ TEATRŲ ŠVENTĖ „TEGYVUOJA TEATRAS“ – **Daiva Grigutytė** 7

ŠVIETIMAS

- PUNSKO KOVO 11-OSIOS LICĖJUJE ABITURIENTAI IŠGIRDO PASKUTINĮ SKAMBUTĮ – **Irena Marcinkevičienė** 8
- PAŽINTINĖ KELIONĖ Į VARŠUVĄ – **Dalia Makauskienė** 10

KULINARIJOS PAVELDAS

- ŠALTIBARŠČIAI – **Rasa Žukauskienė** 16

IŠ MŪSŲ PRAEITIS

- JOTVINGIAI-SŪDUVIAI VIDURAMŽIAIS: TRUMPA KARINGOS GENTIES ISTORIJA – **Dr. Tomas Baranauskas** 19

KNYGŲ LENTYNOJE

- KULTINIŲ VADINAMO ROMANO „PIETINIA KRONIKAS“ AUTORIUS R. KMITA: „BANDAU PAGAUTI, KAS YRA TIE ŠIAULIAI“ 22

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

- LIETUVOS ŽINIASKLAIDA 26

Viršeliuose:

- Punsko bažnyčia sodams pražyduos (Vidos Valinčienės nuotr.)
- Punsko Kovo 11-osios lietuvių licėjaus abiturientai (Alicijos Krakauskienės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel. (+48) 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. Wileńska 9
tel. / faks. (+48) 87 5162 125

VYR. REDAKTORĖ Irena Gasperavičiūtė
REDAKCIJOS SEKRETORĖ Alicija Krakauskienė
STILISTĖ, KOREKTORĖ Birutė Burdinaitė-Ołów
TECHN. REDAKTORĖ Aldona Jonušonytė
KORESPONDENTĖS: Jurgita Stankauskaitė,
Rasa Žukauskienė, Božena Bobinienė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2025-04-30

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

**DOFINANSOWANO
ZE ŚRODKÓW
BUDŻETU PAŃSTWA
MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI**

**DZIAŁALNOŚĆ MAJĄCA NA CELU OCHRONIE,
ZACHOWANIE I ROZWÓJ TOŻSAMOŚCI KULTUROWEJ
MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH I ETNICZNYCH
LUB ZACHOWANIE I ROZWÓJ JĘZYKA REGIONALNEGO**

**Zadanie publiczne pod nazwą:
Wydanie czasopism dla mniejszości litewskiej
„Aušra“ i „Aušrelė“**

DOFINANSOWANIE
422 000,00 zł
CAŁKOWITA WARTOŚĆ
467 420,00 zł
DATA PODPISANIA UMOWY
26-02-2025 r.

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Leidinyje reiškia tik autoriaus (-ių) nuomonė ir ji negali būti tapatinama su oficialia Vidaus reikalų ir administracijos ministro pozicija.

Projektą „*Lenkijos lietuvių gyvenimo atspindžiai*“ iš dalies finansuoja Medijų rėmimo fondas (gauta parama projektui – 10000 eurų).

MRF
MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Kaip viskas keičiasi?! Taip, pavasarį vos ne kiekvieną dieną kinta vaizdas už lango – primena jis apie kasmetinį laiko ratą. Tačiau ne gamtos vyksmą turėjau omeny. Kinta žmonių pažiūros, kinta vertybės, kinta daug ko suvokimas, kinta politika. Šįkart noriu prisiminti ne tokius ir tolimus laikus – tai, kas vyko maždaug prieš 20–30 metų. Tuomet mūsų kraštas pritraukdavo daugybę žmonių – buvo organizuojamos mokslininkų ekspedicijos, Punksas ir Seinai daug kam tapo tam tikru atradimu. Poetas Kazys Bradūnas yra sakęs, kad visa Lietuva taip būtų atrodžiusi, jeigu sovietai nebūtų suvarę žmonių į kolūkius.

Taigi Lietuvos nepriklausomybės pradžioje buvo sukurtas Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie LR Vyriausybės. Ten mūsų, etninių žemių lietuvių, reikalai buvo girdimi. Mūsų klausimus Lietuvos politikai keldavo ir per dvišalius susitikimus. Tuometinis TMID ir nusprendė kurti Seinuose „Lietuvių namus“, „Žiburio“ mokyklą. Šiandieną viskas pasikeitę, TMID panaikintas dar 2008 m., bet esminis klausimas: ar yra tos politikos tęstinumas? Uždarant TMID, dauguma kompetencijų buvo perduota Užsienio reikalų ministerijai, naujai įkurtam Globalios Lietuvos departamentui. Ir štai neseniai turėjau progą išklausti to departamento direktorės pavaduotojos pranešimą, skaitytą regioninės ir užsienio lietuvių žiniasklaidos atstovams, kaip vykdoma Globalios Lietuvos programa. Klausydami visą akademinę valandą trukusio pranešimo, neišgirdau nei vieno karto minint Punksą, Seinus, Suvalkus ar Lenkijos lietuvius, juolab sąvoką „etninių žemių lietuviai“, nebuvę ir nei vienos nuotraukos iš mūsų krašto pranešimą iliustruojančioje pateiktyje. Štai taip ir gyvename...

„Jau seniai norėjosi pirmosios bažnyčios sienas prakalbinti savosios muzikos aidais...“ – atskleidė prof. Darius Zimnickas

MRF
MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

ASTA PEČIULIENĖ

Balandžio 12 d. Klaipėdoje vyko vienas iš „50 pavasarių su muzika“ renginių – Varšuvos technikos universiteto akademinio choro koncertas. Daugelyje Klaipėdos spaudos puslapių bei socialiniuose tinkluose mirguliavo šio choro koncerto anonsai. Aptikau vieną jų: „Klausytojų laukia nekasdienė pažintis su Varšuvos technikos universiteto akademiniu choru ir jo meno vadovu – Punske gimusiu lietuvių kilmės žinomu Lenkijos choro dirigentu Dariumi Zimnicku. Vilniaus J. Tallat-Kelpšos konservatorijos ir F. Chopino muzikos universiteto Varšuvoje absolventas, profesorius, habilituotas meno daktaras Zimnickas yra aktyvus Lenkijos chorinės kultūros dalyvis. Varšuvos technikos universiteto kolektyvui jis vadovauja nuo 2004 m., lygiagrečiai yra ir Varšuvos arkikatedros ir keleto kitų chorų vadovas.

Universiteto choras yra svarbiausio Lenkijoje chorų konkurso „Stuligroszo Grand Prix 2018“ bei daugelio tarptautinių konkursų nugalėtojas. Atlieka įvairių epochų *a cappella* repertuarą bei stambias formas. Koncertuose žavi tembro darnumu, kruopščiai paruoštomis interpretacijomis. Jubiliejinio festivalio proga choras atvyksta į Klaipėdą – meno vadovas žada nustebinti festivalio klausytojus lietuviškais kūriniais!“

Turbūt nėra pasauly kito tokio miestelio (bažnytkaimio), į kurį būtų

atvykęs koncertuoti pasaulinio lygio choras – Varšuvos technikos universiteto akademinis choras, kurio meno vadovas ir dirigentas yra Darius Zimnickas. Ir mes greičiausiai nebūtume tie laimingieji, jeigu Darius nebūtų kilęs iš Punsko.

Asta Pečiulienė: Dariau, baigei Punsko Kovo 11-osios lietuvių licėjų. Tai buvo 1994-ieji metai. Dar besimokydamas licėjuje, įkūrei vokalinę grupę „Šešupė“ (jos pirmoji sudėtis: Dalia Uzdilaitė, Lidija Kardauskaitė, Arūnas Nevulis ir pats), kuri jau tuomet žavėjo klausytojus neįprastomis Tavo liaudies dainų aranžuotėmis ir paties kūryba. Su šia grupe 1994 m. dalyvavote „Dainų dainelės“ konkurse Lietuvoje ir tapote laureatais. Tai buvo didžiulis įvykis, didžiulė garbė ir didžiulis džiaugsmas mūsų mažam Punksui. Kaip toliau vingiavo Tavo keliai, kada Tau suteiktas habilituoto meno daktaro laipsnis?

Darius Zimnickas: Baigęs Punsko licėjų, trejus metus mokiausi Vilniaus J. Tallat-Kelpšos konservatorijoje, po to įstojau į Muzikos akademiją Varšuvoje, kur dar penkerius metus gilinausi į muzikos erdvę, mokiausi chorinio dirigavimo subtilybių. 2015 m. įgijau habilituoto meno daktaro laipsnį, o šiemet LR Prezidentas suteikė man meno

Prof. Darius Zimnickas su savo chorą Punske bažnyčioje

profesoriaus titulą. Tikrai daug koncertų teko diriguoti, kol pakilau į tokias karjeros aukštumas. Džiu-gu, kad dalis tų koncertų skambėjo tiek Punske, tiek Lietuvoje.

A. P.: Kodėl pasirinkai studijas Varšuvoje, o ne, tarkim, Vilniaus muzikos akademijoje? Kuo Varšuvos muzikos akademija buvo pranašesnė, patrauklesnė?

D. Z.: Savo ateitį jau tada sie-jau su Lenkija. Galvojau: grįšiu į Punkską, darbuosiuos savo krašte. Lietuvos chorinė muzika man buvo jau šiek tiek pažįstama. Norėjau plėsti savo akiratį, domino mane ir lenkų tautos chorinis įdirbis. Jau tuomet buvau tvirtai įsitikinęs, kad mano dainų lopšinė – Lietuva, šitas jausmas niekur nedings ir neišblės, o smalsu buvo susipažinti su kitų tautų muzika ir choline daina.

A. P.: Kada Tavyje, Tavo galvoje pradėjo skambėti muzika? Kuo ji Tave patraukė, sužavėjo?

D. Z.: Mūsų namuose visada skambėjo muzika. Pamenu, kaip močiutė darbuodamasi giedojo giesmes. Tėvų kompanijoje, namuose vykstant pokyliams visada skambėjo daugiabalsė daina. Punske muzika, nors ir ne visuomet profesionali, dažnai lydėjo kasdieniame gyvenime bei šventėse. O tai daro įtaką visiems. Choras, dainavimas balsais visada mane žavėjo. Tiesą sakant, gan anksti pajutau savyje taip pat vadovo kibirkštėlę.

A. P.: Kas Tave pakalbino, kas Tavyje išvėlgė genialumo, talento, dirigento gabumų ir patikėjo Tau vadovauti tokiems prestižiniams Lenkijos chorams, kaip antai Varšuvos technikos universiteto, Varšuvos arkikatedros ir kitiems?

D. Z.: Tai dalinai atsitiktinumas. Genialumo savyje tikrai nematau ir net neieškau. Kai baigiau studijas, vyresnieji dėstytojai paragino imtis vadovauti chorams, nes tuomet kaip tik atsirado viena kita perspektyvi darbo vieta. Neatsisakiau, ir kai

įbridau į tą vagą, net nepastebėjau, kad tęsiu tai jau daugiau nei 20 metų. Aišku, abu chorai tuomet buvo visiškai kitokie. Man pavyko ryškiai pakelti meninį lygį ir dainininkų skaičių. Prie Varšuvos technikos universiteto šiuo metu trijuose choruose susitelkę apie 150 choristų.

A. P.: Žinau, kad su šiuo chorą esate plačiai žinomi pasaulyje. Prisipažink, kurie įvertinimai Tau patys ryškiausi, patys svarbiausi.

D. Z.: Oi, pasaulyje tikrai dar ne! Vienas kitas europietis mus vertina, keletas pasaulinio masto chorvedžių, kuriems pasirodė, gerbia mūsų įdirbį ir vertina pasiektus rezultatus. Šiaip pagarsėję esame visų pirma Lenkijoje – kaip visų pagrindinių chorų konkursų nugalėtojai, solidžias programas ir stambius muzikinius veikalus atliekantis choras. Ypatingą dėmesį su savo vadovų komanda kreipiame į visapusišką dainininkų ugdymą. Manau, tai lemia mūsų bendrą lygį. Tai savotiška ir unikalu. Mano artimiausių nuolatinių bendradarbių gretose yra dar du dirigentai ir trys vokalo mokytojai. Neretai stipriame pajėgas, samdomės jų papildomai. Sakyčiau, jog kiekvienas laimėjimas, apdovanojimas įneša lašelį į visą džiaugsmo taurę.

A. P.: Šiam chorą vadovauji jau daugiau kaip 20 metų. Punske koncerto metu minėjai, kad pirmą kartą į savo chorą gretas priėmė du punskiečius – Dianą Kogačiauskaitę ir Adomą Kalinauską. Ar sunku jiems buvo įveikti Tavo choro reikalavimų kartelę, ar jie išsidavė esą iš Punske? Jei žinotai, kad jie Punske krašto vaikai – ar tai kaip nors nulėmė šių jaunų žmonių priėmimą į choro gretas?

D. Z.: *Džiugu, kad pagaliau sulaukiau savo kraštiečių Varšuvoje. Adomas ir Diana – tai rimti ir darbštūs punskiečiai. Tikiuosi ilgo mūsų bendradarbiavimo ir kartu nueito kelio. Kasmė rudenį registruojasi apie 100 norinčiųjų su mumis dainuoti. Iš jų bandomąjį laikotarpį pereina beveik pusė. Esame ypač reiklūs, todėl atidžiai atsirenkame dainininkus. Nežinojau, kad jie punskiečiai, todėl jiems nebuvo taikomos jokios lengvatos. Jei būčiau žinojęs, tada galbūt... ☺ Labai norėčiau, kad mūsų gretos pasipildytų naujais mano kraštiečiais, tad laikiu kitų talentingų dainininkų iš Punsko.*

A. P.: *Kaip kilo mintis važiuojant iš Klaipėdos, iš tokio išpūdinčio jubiliejinio renginio, koks esąs „Klaipėdos muzikos pavasaris“, užsukti į savo gimtinę? Kas čia Tave traukia?*

D. Z.: *Esu išmokytas, į mano kraują įaugę, kad negalima nusi-gręžti nuo savo šaknų. Gimtoji žemė visad laukia, vilioja. Džiaugiuosi, kad pasitaikė galimybė savam krašte parodyti tai, ką sukūriau. Jau seniai norėjosi pirmosios bažnyčios sienas prakalbinti savosios muzikos aidais. Juolab kad Punsko bažnyčioje choras ypatingai gerai skamba. Punksas – tai didžiulė jėga.*

A. P.: *Verbų sekmadienį Punsko bažnyčioje atlikote sakralinės muzikos kūrinius. Jų klausantis virpuliškai kūną varstė, ausys neįstengė fiksuoti visų tų choro balsų, kurie liejosi į darnią visumą, suteikdami klausytojui iškalbingų emocijų. Kas tai per kūriniai, kokių kompozitorių kūrybą mums pristatėte?*

D. Z.: *Visų pirma M. K. Čiurlionio „Sanctus“ ir A. Martinaičio „Aušros žvaigždė“. Giedojome*

europinę ir pasaulinę chorinę literatūrą, tinkančią tos dienos liturginiam laikotarpiui. Stengėmės parodyti chorinės muzikos įvairovę. Širdis virpėjo, kai jau kelintą kartą Punske atlikau savo kūrybos veiklą. Šį kartą nuskambėjo „In monte Oliveti“ („Alyvų kalne“), sukurtas žymaus Juozo Naujalio atminimui. Tai vienas iš keliasdešimties mano kūrinių. Dauguma jų – tai sakralinė muzika lotynų kalba. Galiu pasigirti, kad juos atlieka ne tik chorai, kuriems vadovauju. Mano muzika skambėjo Azijoje, Amerikoje, keliose Europos šalyse. Šiomet gegužės mėnesį mano kūrinio „Christos voskresie“ premjera įvyks Cerkvinių muzikos festivalyje Balstogėje.

A. P.: *Giedojote įvairiuose pasaulio kraštuose, įvairiose didelėse ir mažesnėse scenose, įvairiuose chorinės muzikos konkursuose, festivaliuose... Ar junti ką nors ypatingo koncertuodamas su choru savam krašte, savo gimtinėje, artimiesiems?*

D. Z.: *Žinoma, ir aš, ir choristai tai pajuto nebe pirmą kartą. Žmonės susikaupę, įdėmiai klausosi, emocingai ir nuoširdžiai reaguoja. Tai nesunku įžvelgti jų veiduose. Punkskiečiai – mūsų išsvajotieji klausytojai. Žinau, kad į mūsų koncertą tą dieną Punske atvyko nemažai muzikos mėgėjų ir iš toliau (ir Lenkijos, ir Lietuvos).*

A. P.: *Punske koncertuojate trečią kartą ir visada mums dovanojate lietuvių kompozitorių kūrinių. Paklausius iš šalies – neįtariam, kad Tavo choristai nemoka lietuvių kalbos. Jie taip taisyklingai taria ne tokius jau lengvus ir paprastus lietuviškus žodžius. Kaip tai pasiekiate?*

D. Z.: *Pastebėjau, kad dainuoti užsienio kalba yra žymiai lengviau*

nei kalbėti. Mūsų programa Klaipėdos festivaliui tai daugiau nei valanda muzikos septyniomis kalbomis, tarp jų tik trys kūriniai lenkiškai. Dainuodami svetima kalba, daug dėmesio skiriame balsams. Kai kurie lietuviški balsai labiau panašūs į vokiečių negu lenkų ar anglų. Sąmoningas palyginimas padeda taisyklingai dainuoti. Šių laikų jaunajai kartai tai ne itin sunkus iššūkis.

A. P.: *Iš Tavo elgesio suprantame, kad tėvų namai, gimtasis Punksas užima svarbią vietą Tavo širdyje. Buvai susijęs su „Džukijos“ choru, jo 60-mečio proga dovanojai savo ir Algio Uzdilos kūrybos dainą „Namų giesmė“, kuri jau atliekama mūsų choro. Mums didžiulė garbė ir didžiulis įvertinimas, kad pristatinėdamas savo chorą pamini, jog dalyvavote XIII chorų šventėje „Lietuva brangi“ Punske. Neįžeidama kitų ryškių mūsų krašto profesionalų, drįstu teigti, kad esi bene pirmasis punskietis, pasiekęs tokias aukštumas muzikos srityje, išgarsinęs Varšuvos choras visame pasaulyje, bet niekada nepamiršęs, kur Tavo šaknys, ir viskuo, kuo galėdamas ir kaip išmanydamas, stengiesi garsinti mūsų mažąjį Punsą – savo darbais, patarimais, patirtimi, kūryba. Tai ir kuklumo, ir genialumo išraiška.*

Dariau, mes Tau linkime sveikatos, stiprybės, neišsemiamų kūrybos lobių. Norėtusi, kad visuomet turėtum kur skubėti ir kur sugrįžti, niekada nebūtų priežasčių liūdėti, o visada būtų dėl ko gyventi, turėti kuo didžiuotis ir džiaugtis. Tau ir Tavo visiems chorams linkime pačių skambiausių metų.

Esame nepaprastai dėkingi, kad Punsko kraštas, Zimnickų šeima išugdė tokį sūnų.

Seinai, 2025-04-08

Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui Gintautui Paluckui

Gerb. Ministre Pirmininke!

Kreipiamės į Jus prašydami padėti Lenkijos lietuviams, gyvenantiems etninėse žemėse – Suvalkų trikampyje, išsaugoti savo kultūrinę ir kalbinę tapatybę bei spręsti iškilusias problemas.

1. Surasti Seinų „Lietuvių namų“ bei planuojamo kurti Suvalkų kultūros centro veiklos formulę, ypač kultūrinės veiklos finansavimo šaltinį.

Seinų „Lietuvių namai“ – tai Lietuvos dovana Lenkijos lietuviams, pastatyti dar veikiant Tautinių mažumų ir išeivijos departamentui prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 1999 metais atidaryti ir perduoti vietos lietuviams administruoti. Tuo metu buvo numatyta, kad lėšos kultūrinei veiklai bus uždirbamos vykdant komercinę veiklą (patalpos viešbučiui, kavinei ir konsulatui). Kurį laiką tai įgyvendinti sekėsi tiek, kad įmanoma buvo (kartais geriau, kartais sunkiau) išgyventi, juolab kad „Lietuvių namai“ pastoviai dalyvauja projektinėje veikloje (ne kartą teikti projektai tiek Lenkijos, tiek Lietuvos, tiek Europos įvairioms paramą teikiančioms institucijoms). Kita vertus, perduodant „Lietuvių namus“ vietos lietuviams (šio pastato administravimui specialiai buvo įkurtas Vysk. Antano Baranausko fondas „Lietuvių namai“ Seinuose) buvo nerašytas susitarimas, kad konsulato nuomos mokestis tarnaus kultūrinės veiklos organizavimui. Deja, viskas pasikeitė ypač nuo pandemijos laikų. Išaugo infliacija tiek Lenkijoje, tiek Lietuvoje, o konsulato nuomos mokestis, galima sakyti, neaugo (šiuo metu tai 21 zł, t. y. apie 5 eurus, už kvadratinį metrą). 2020 m. bet koks turizmas buvo sustabdytas, viešojo maitinimo įstaigos užsidarė. Po pandemijos, prasidėjus karui ir paskelbus Suvalkų koridorių pavojaus zona, turizmo srauto atgaivinti nepavyko, kita vertus, po ketvirčio amžiaus patalpų eksploatavimo būtinas jų remontas. Šiame trumpame rašte visų aspektų išvardyti neįmanoma, tačiau esmė ta, kad nėra lėšų Seinų „Lietuvių namų“ veiklai. Dabar dirba vienas asmuo administracijoje – direktorė, vienas asmuo kultūros skyriuje. Iš Lenkijos gauti subsidijų kultūrinei veiklai šiuo metu neįmanoma. Gelbėjimasi rašant projektus, tačiau ir ten durys užsidaro, kai reikia pirmiausiai lėšas skirti, o po to tik jos atgaunamos.

Be to, Suvalkuose planuojama prie lietuvių mokyklos statyti priestatą – sporto salę ir kultūros centrą, tad būtina numatyti ir šio kultūros centro finansavimo šaltinį.

2. Tinkamai įamžinti Suvalkų krašte esantį lietuvių kultūros paveldą

Suvalkų trikampis žinomas tuo, kad čia gausu lietuvių kultūros ir istorijos paveldo, ypač Seinuose, kurie XIX a. pabaigoje ir XX a. pradžioje savo šviesą skleidė per visą Lietuvą, tai buvo vienas svarbiausių Lietuvos kultūros centrų. 2020-uosius Lietuvos Respublikos Seimas paskelbė Seinų kunigų seminarijos metais. Lenkijos lietuvių bendruomenė labai suinteresuota, kad tas jubiliejus būtų tinkamai paminėtas ir Seinų seminarijos istorija pristatyta ne tik Lietuvoje, bet ir Lenkijos gyventojams. Todėl manome, kad būtų prasminga ta proga išversti į lenkų kalbą ir išleisti dr. Algimanto Katiliaus monografiją „Katalikų dvasininkijos rengimas Seinų kunigų seminarijoje (XIX a.–XX a. pradžia)“. Tuo klausimu raštu kreipėmės taip pat į Lietuvos Seimo ir Lenkijos Seimo ir Senato narių asamblėjos Lietuvos atstovus.

Reikėtų Seinų kunigų seminarijos patalpose parengti profesionalią parodą trimis kalbomis: lietuvių, lenkų ir anglų. Su seminarijos patalpų šeimininku Seinų klebonu šiuo klausimu kalbėta, prel. Zbigniew Bzdek sutiktų suteikti patalpas, tačiau kas būtų pajėgus per trumpą laiką (vieneri metai) parengti profesionalią, aukšto lygio parodą? Mūsų supratimu, tai galėtų atlikti Lietuvos nacionalinis muziejus. Manome, kad jubiliejaus minėjimą vainikuos mokslinė konferencija, kurioje dalyvautų tiek lietuvių, tiek lenkų mokslininkai, ji vyktų dviem kalbomis Seinuose. Dar prieš prasidedant Seinų seminarijos jubiliejiniams metams vietos klebonas sutiko dėl dvikalbės lentos, įamžinančios Lietuvos himno autoriaus Vinco Kudirkos mokymosi seminarijoje faktą, prie įėjimo į seminariją.

Gerbiamas Premjere,

nuoširdžiai kviečiame Jus apsilankyti mūsų krašte, susipažinti su situacija ir padėti priimti konkrečius sprendimus dėl Seinų „Lietuvių namų“ ateities bei istorijos paveldo klausimų.

Pagarbiai

Irena Gasperavičiūtė, Lenkijos lietuvių bendruomenės valdybos pirmininkė
Danutė Valukonytė, Vysk. Antano Baranausko fondo valdybos pirmininkė

XX Lietuvos mėgėjų teatrų šventė „Tegyvuoja teatras“

DAIVA GRIGUTYTĖ

Kovas – teatro mėnuo, sutelkęs dėmesį į aktorius, režisierius, scenografus ir visus kitus teatro kūrėjus. Lietuvos mėgėjų teatrų bendruomenė Teatro dieną atšventė Jurbarko kultūros centre. Čia kovo 29-ąją vyko iškilminga jubiliejinė mėgėjų teatrų šventė „Tegyvuoja teatras“.

Tai vienas svarbiausių teatrinių renginių Lietuvoje, kurio metu apdovanojami geriausi ir ryškiausi praėjusių metų spektakliai, režisieriai, teatro kūrėjai. Šiais metais buvo pristatyti kūrybiškiausi 2024 m. Dainų šventės Teatro dienos „Esaties lieptais“ kūrėjai ir dalyviai. Didelis džiaugsmas, jog tokioje nuostabioje šventėje galėjome dalyvauti, būti nominuoti ir mes

– Punsco klijimo teatro ir Suvalkų lietuvių „Sūduvos“ teatro artistai.

„Tegyvuoja teatras“ šventę režisavo Jurbarko kultūros centro Konstantino Glinskio teatro vadovė Danutė Samienė. Jos metu parodytas visas Jurbarko grožis, istorijos faktai, visi jo turtai. Skambėjo nuostabūs muzikiniai kūriniai. Pasirodė Vilniaus kolegijos Menų ir kūrybinių technologijų fakulteto Scenos meno katedros studentų kamerinis choras, vadovaujamas Povilo Butkaus, solistas Edgaras Pilypaitis, Eržvilko kultūros centro instrumentinio ansamblio „Bandonija“ Vadžgirio skyriaus jaunieji bandonininkai ir daugelis kitų artistų. Visi pasirodymai, pakili atmosfera, draugystė pavertė XX „Tegyvuoja

teatras“ šventę nuostabiu, prasmingu ir nepamirštamu renginiu.

Labai džiugu, kad tarp gausybės nominantų atsiradome ir mes – Punsco ir Suvalkų teatrai. Punsco klijimo teatrui ir Suvalkų lietuvių teatrui „Sūduva“ skirti 2 nominacijų diplomai: už ryškiausius kostiumus ir nacionalinės dramaturgijos režisūrinį sprendimą bei Arnoldui Vazneliui diplomai už ryškiausią muzikinį, garsinį sprendimą istorinės dramos „Valdovas“ ištraukoje. Taip pat Punsco klijimo teatrui ir režisieri Jolantai įteiktas Kunigo švietėjo Jono Katelės labdaros ir paramos fondo diplomai bei 500 eurų premija už teatrinės kultūros, lietuviybės ir tradicijų puoselėjimą.

Šventės kulminacija tapo specialiai jai suburto choro atlikta Juozapo Gudavičiaus „Kur giria žaliuoja“ (dirigavo Arūnas Samys). Malonu, kad šią dainą atlikti buvome pakviesti ir mes – Punsco ir Suvalkų lietuvių teatrai.

Esame labai laimingi ir dėkingi už tokį mūsų darbo pastebėjimą ir įvertinimą. Nuoširdžiai dėkojame organizatoriams, visiems teatrams, režisieriams, draugams už kartu praleistą laiką, drauge atšventą gražiausią teatrinę šventę „Tegyvuoja teatras“. O teatras gyvas tik tada, kai yra žiūrovų – todėl jis išlieka vienu unikaliausių menų. Tad neužmirškite jo...

Punsko Kovo 11-osios licėjuje abiturientai išgirdo paskutinį skambutį

IRENA MARCINKEVIČIENĖ

Balandžio 25 dieną Punsco Kovo 11-osios lietuvių licėjuje vyko Paskutinio skambučio šventė, kurioje 21 abiturientas atsisveikino su mokykla. Abiturientai į salę įžengė aidint skambučiu, lydimi mažųjų mokinių – Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos pirmokų. Iškilmių pradžioje licėjaus direktorius Alvydas Nevulis pasveikino susirinkusius mokyklos bendruomenės narius bei svečius – Seinų apskrities viršininko pavaduotoją Antaną Baudį, Punsco valsčiaus sekretorių Joną Vaičiulį ir lietuviškų mokyklų vadovus, atvykusius su aštuntokais. Po to buvę mokyklos vėliavos sargyboje abiturientai vėliavą perdavė

jaunesniems draugams.

Direktorius A. Nevulis ir aš, klasės auklėtoja (šio straipsnio autorė), įteikėme abiturientams mokyklos baigimo pažymėjimus. Taip pat visiems, aktyviai dalyvavusiems popietinėje veikloje, buvo įteiktos atminimo knygos su įrašyta Antuano de Sent Egziuperi mintimi: „Matyti galima tik širdimi. Svarbiausi dalykai akimis nematomi.“ Ši mintis buvo Šimtadienio motyvas.

Prieš meno programą svečius pasveikino A. Baudys. Jis geriausiais pažymiais mokyklą baigiančiai Karolinai Agurkytei bei aukštas vietas laimėjusiems krepšininkams Gabijai Uzdilaitei, Gretai Valinčiūtei, Martynui Grigučiui, Man-

girdui Vektoriiui ir Matui Zdaniui įteikė dovanas.

Mokyklos mišraus choro „Pašėšupiai“ vadovas Dainius Pavilonis, šokių grupės „Šalčia“ vadovė Asta Pečiulienė ir merginų bei vaikinų krepšinio komandų treneris Darius Valinčius dėkojo mokiniams ir įteikė jiems suvenyrus.

Su abiturientais taip pat atsisveikinau aš, šios klasės auklėtoja buvusi dvejus metus (pakeičiau mokyto. D. Vyšniauskienę, pradėjusią eiti kitas pareigas), linkėdama jiems geros kloties šiais žodžiais:

Gerbiami abiturientai, šiandien stovime ant svarbios ribos – tarp to, kas jau buvo, ir to, kas dar tik prasidės. Šią akimirką norisi sustoti, pažvelgti atgal ir kartu su jumis prisiminti nueitą kelią.

Auklėtojo darbas – tai ne vien žinių perdavimas. Tai kelias, kuriuo žingsniauome kartu, siekdami ne tik akademinį aukštumą, bet ir ugdydami vidines vertybes. Visada troškau, kad išmoktumėte gerbti žmones, esančius šalia, kad suvoktumėte ankstesnių kartų indėlį į mūsų gimtojo krašto ateitį. Norėjau, kad įsisąmonintumėte, jog lengviausias kelias ne visada yra teisingiausias, kad už tikrąją sėkmę reikia kovoti, peržengti

Is Purnsko licejaus archyvo

kasdienybės iššūkius, o gyvenant pagal savo poreikius – nepamiršti šalia esančių žmonių ir jų troškimų.

Šiandien nenoriu pamokyti – noriu jums palinkėti.

Linkiu jums gebėjimo atleisti nuoskaudas ir nesinėsti per gyvenimą neigiamų jausmų. Tegul jūsų širdys būna lengvos, o mintys – laisvos nuo nereikalingos naštos.

Linkiu jums surasti gyvenimo balansą, atsvarą skubėjimui. Tegul sprendimai, kuriuos priimsite, atneša vidinę ramybę ir harmoniją.

Linkiu jums sutikti pozityvius žmones ir patirti daug gerumo. Tegul gyvenimas dovanoja šviesius susitikimus ir neblėstančią šypseną.

Linkiu jums protingų, taiklių pasirinkimų. Tegul kiekvienas jūsų sprendimas veda ten, kur norite būti – kur jūsų svajonės tampa realybe.

Linkiu, kad nesėkmės negalėtų palikti neišgydomų žaizdų jūsų širdyse. Tegul kiekvienas iššūkis tampa tik pamoka, o ne kliūtimi jūsų kelyje.

Linkiu jums neužmiršti savo šaknų, gimtojo krašto. Kur bebūtumėte,

kokius kelius bepasirinktumėte, tegu jūsų širdyse visada išlieka pagarba vietai, kurioje augote, žmonėms, kurie kūrė jos gerovę prieš jus. Jūs turite jėgų ir talentų, kurie gali praturtinti jūsų gimtinę – tegul kiekvieno jūsų žingsnis būna ne tik asmeninė sėkmė, bet ir indėlis į krašto, kurį vadiname namais, ateitį.

Linkiu jums tęsti tai, ką pradėjo ankstesnės kartos. Jūsų žinios, entuziazmas ir idėjos gali tapti naujomis galimybėmis, nauju tvariu pagrindu, kurį ateities kartos dar labiau sustiprins. Tegul gimtinė išlieka vieta, kur norisi sugrįžti, kur norisi kurti gyvenimą ir prisidėti prie augimo.

Brangūs mano auklėtiniai, šiandien paleidžiu jus į platų pasaulį su pasitikėjimu ir viltimi. Jūs jau turite viską, ko reikia – išmintį, vertybes ir drąsą. Eikite, kur jūsų svajonės veda, ir kurkite gyvenimą, kuriame jausitės laimingi.

Sėkmės jums, ir tegul gyvenimas būna dosnus!

Vėliau vyko moksleivių parengta meno programa: jie dainavo, šoko, deklamavo eiles bei dalijosi patiemis artimomis mintimis ir apmąstymais. Abiturientai padėkojo mokytojams ir mokyklos draugams bei įteikė jiems gėlių.

Abiturientus atsisveikino ir jaunesnieji draugai – trečiokai, linkėdami sėkmės naujuose gyvenimo etapuose. Moksleivių tėvų vardu mokytojams ir mokyklos vadovams bei vietos savivaldybės vadovams padėkojo Darija Vyšniauskienė.

Šventės pabaigoje abiturientai, lydimi mokytojų, tėvų ir draugų, pasodino atminimo berželį – simbolį, primenantį šią ypatingą dieną. Pasodinę berželį, visi susirinkusieji drauge dainavo, akordeonu pritariant Mangirdui Vektoriui. Ši akimirka buvo kupina džiaugsmo ir kartu ilgesio.

Jau gegužės 5 dieną abiturientai pradės brandos egzaminų maratoną, ir labai norisi, kad visiems jis būtų sėkmingas!

Pažintinė kelionė į Varšuvą

DALIA MAKUSKIENĖ

Kelionės – neatsiejama savęs pažinimo ir atradimų dalis. Pamesti ir vėl atsiradę daiktai, lengvas nuovargis ir netikėtumų gausa yra kiekvienos išvykos sudedamoji dalis.

Balandžio 9–10 dienomis V a, V b, VI a, VI b klasių mokiniai lankė Varšuvą. Pirmiausiai nuvykome į Kultūros ir mokslo rūmus. Tai aukščiausias Lenkijos pastatas, 44 aukštų. Trisdešimtaime aukšte, 114 m virš žemės, yra terasa su įspūdingu vaizdu. Pakilę liftu, visi žavėjosi nuostabią Varšuvos panoramą.

Po to moksleiviai puikiai leido laiką Pabėgimo kambariuose (Escape Room), dalyvaudami realaus gyvenimo žaidime, pagrįstame populiariais internetiniais taško ir paspaudimo žaidimais, vadinamais pabėgimo kambariu. Pagrindinis žaidimo tikslas – rasti išėjimą iš užrakintos patalpos per valandą. Per tą laiką žaidėjai turėjo išspręsti keletą užduočių ir galvosūkių, kad galėtų pabėgti iš kambario. Mūsų mokiniai puikiai žaidė, daug mąstė, galų gale sėkmingai atliko visas užduotis ir laimingi išėjo iš kambarių.

Atsipalaidavę lankėme Varšuvos senamiestį – miesto aikštę ir jos centre esantį fontaną. Fontane yra miesto simbolio Sirenos skulptūra, be kurios aikštė būtų sunkiai įsivaizduojama. Pamatėme Prezidento rūmus, Senamiesčio Turgaus aikštę. Netoli yra Pilsudskio aikštė ir Nežinomo kareivio kapas. Jis skirtas žuvusiems kovoje dėl Lenkijos nepriklausomybės atminti. Kapo autorius – lenkų skulptorius

Stanislavas Kazimiežas Ostrovskis (Stanisław Kazimierz Ostrowski).

Pamatėme ant Nežinomo kareivio kapo degančią amžiną žvakę bei prie jo budinčią garbės sargybą (Lenkijos kariuomenės reprezentacinio bataliono karius). Gidė papasakojo, kad kiekvieną sekmadienį, vidurdienį, vyksta iškilminga sargybos pasikeitimo ceremonija (pasikeičia sargyboje esantys kareiviai), kuri pritraukia minias miesto gyventojų bei turistų. Mes turėjome galimybę tai pamatyti.

Dar viena įdomybė – pasivažinėjimas metro. Tai viena iš patogiausių transporto priemonių. Varšuvoje yra dvi greitos ir patikimos metro linijos. Puiku, kad turėjome galimybę pajusti tą greitį.

Įdomu buvo apsilankyti Varšuvos sukilimo muziejuje – vienoje populiariausių vietų mieste. Čia daugybė eksponatų ir interaktyvių parodų.

Galima pamatyti sukilimo metu naudotus ginklus. Lankytojai supažindinami su Varšuvos sukilimu nuo užuomazgų iki pabaigos ir tolesnio sukilėlių likimo. Nemažai eksponatų galima liesti, gali pažiūrėti ar pasiklausti, yra ir informacinių lapelių, kuriuos galima pasiimti su savim. Viena įspūdingiausių muziejaus erdvių – angaras, kur kabo natūralaus dydžio „B-24 Liberator“ bombonešio kopija. Toje pačioje erdvėje yra ir kino teatras, kurio ekrane be paliovos sukasi sukilimo istorijos su unikaliais filmuotais kadrais. Angare esanti ir nedidelė 3D kino salė, kur rodomas kelių minučių filmas „Griuvėsių miestas“ – pagal autentiškus duomenis kompiuterinės grafikos sukurti visiškai sugriautos Varšuvos vaizdai iš paukščio skrydžio 1945 metais.

Trečiame aukšte yra atkurtas kanalizacijos tunelis, kuriuo naudojosi

TS Pausko mokyklos archyvo

sukilėliai, taip pat ginklų ir kitų daiktų ekspozicija. Naciams skirtoje dalyje pasakojama apie jų siaubingus nusikaltimus, o komunistams – pokario Lenkijos likimą. Visa tai išvydome savo akimis.

Papietavę nuvykome į Iliuzijų pasaulio muziejų. Tai nedidelis interaktyvus muziejus pačioje Varšuvos širdyje – Turgaus aikštėje. Jame pasinėrėme į optinių reiškinių, iliuzijų ir žaidimų pasaulį. Pamatėme 1000 savo kopijų tuo pat metu, akimirksniu susimažinome arba pasidarėme nuotraukų apvers-tame aukštyn kojom kambaryje. Su džiaugsmu ir iliuzijomis užbaigėme pirmąją ekskursijos dieną.

Kitas rytas buvo vėsus, bet mes žvalūs ir laimingi tęsėme Varšuvos lankymą. Pradžioje pasivaikščiujome Lazenkų parke. Tai didžiausias ir gražiausias Varšuvos parkas, užimantis net 76 hektarų plotą miesto centre. Jis yra daugybės gyvūnų namai, čia taip pat daug fontanų, tvenkinių ir sodo skulptūrų. Tai puiki vieta pasivaikščioti, pasimėgauti malonia atmosfera ir pamatyti gyvūnus. Lazenkų parkas – tikras karališkasis parkas, kur labai daug gražių

objektų, antikinio stiliaus teatras, oranžerijos ir beveik ant vandens stovintys išpuodingi rūmai.

Apsilankėme ir Lenkijos Respublikos Seime. Gidė įdomiai ir tiksliai papasakojo apie darbą parlamente, čia vykstančius posėdžius.

Po to Varšuvos teatre „Kamienica“, kuri įkūrė Emilianas Kaminskis (Emilian Kamiński), žiūrėjome spektaklį „Ania z Zielonego Wzgórza“. Svajingoji Ania atgijo „Kamienicos“ teatro scenoje. Čia ji pavergė savo globėjų – Marilios ir Mateušo – širdis, privertė juoktis

iki ašarų, parodė, kad tikėjimas svajonėmis gali daryti stebuklus, o buvimas dama priklauso ne nuo gėlių skaičiaus skrybėlėje, bet nuo to, ar gali rasti išeitį iš kiekvienos, net ir pačios sunkiausios, padėties.

Po spektaklio skubėjome į Varšuvos batutų parką. Mūsų mokiniai čia pamiršo, kad veikia gravitacija. Šėlo, kol turėjo jėgų. Saugumu pasirūpino profesionalūs instruktoriai.

Ir taip dviejų dienų kelionė baigėsi. Buvo linksma, įdomu ir tikra.

Išvyka į Varšuvą mokiniams buvo puiki proga įgyti naujų žinių ir įgūdžių, o svarbiausia – mokytis per patirtį. Važiuodami autobusu namo jie dalijosi savo išpuodžiais ir patyrimais, kurie praturtino jų mokymosi kelią.

Iš Punsko mokyklos archyvo

Iš Punsko mokyklos archyvo

„Gyvenimas kaip saldainių dėžutė – niekada nežinai, kokį gausi“

BOŽENA BOBINIENĖ

Eilinį kartą pasitvirtino mano gilus įsitikinimas, kad negalima vertinti žmogaus iš pirmo žvilgsnio. Iš viso turėtume atprasti komentuoti kito išvaizdą ar elgesį, ypač jei prastai tą kitą pažįstame. Stengiuos vengti paviršutiniškumo, bet pirmą kartą sutikus šio interviu pašnekovą protas nesąmoningai susikūrė profilį: toks kuklus, nedrąsus, paprastas jaunas žmogus iš Mikolajaukos... Dabar, kai apie tai pagalvoju, prieš akis sugrįžta garsaus filmo „Forestas Gampas“ kadrai. Kaip labai gali suklaidinti tai, ką matome akimis... Vertybės slypi kur kas giliau.

Buvo vasario pabaiga, šaltoka, o jis laukė, kol atbėgsiu į sutartą vietą Punske ir paimsiu anksčiau per jo mamą (SMS žinute) užsakytus kelis buteliukus šaltai spausto linų aliejaus. Žinau, kad daugiausia vertingų savybių turi būtent toks, ką tik išspauistas.

Su šiuo jaunu žmogum apie tai trumpai pasikalbėjom. Lietuviškai. Išgirdau ne „punksietišką“ akcentą, o man ištarus, kad aliejaus kartais nusiperku ir krautuvė, jaunuolis nuoširdžiai pasiteiravo: „O ką reiškia „krautuvė“?“ Pasakiusi sinonimą, sumokėjau už aliejų ir rankos paspaudimu atsisveikinome.

Ekologiškų linų sėmenų aliejus skanus su namine duona. Arba raugintais kopūstais. Kai įsisąmoninu, kad tai naminis, ką tik pagamintas produktas, atrodo, jis ne tik dar skanesnis, bet ir sveikesnis.

Buteliuko etiketėje radau gamintojo interneto puslapio adresą. Kompiuterio ekrane pasirodė Juozo Šimelevičiaus – to paties kuklaus

vaikino, svetainė ir informacija, kad jos savininkas tai Balstogės technikos universiteto absolventas, automatikos ir robotikos magistras inžinierius, sukūręs roboto prototipą, pelniusi ne viename prestižiniame jaunųjų mokslininkų ir konstruktorių konkurse prizines vietas.

Tokiu būdu suradau pagrindinį šio straipsnio veikėją. Šį kartą – pasakojimas apie linus, robotus, džiudo, akordeoną ir... dar kai ką.

Božena Bobinienė: Taigi, susipažinkime.

Juozas Šimelevičius: Nevedęs, 26 metų. Gyvenu Mikolajaukoje, Šiplitškių valsčiuje, Punsko parapijoje.

B. B.: Esi iš mišrios šeimos, kaimyninio valsčiaus, bet galime susikalbėti lietuviškai.

J. Š.: Taip. Mano tėtis buvo lietuvis. Iš pasakojimų žinau, kad čia, kur dabar gyvenu, ir apylinkėse buvo daug lietuvių sodybų. Dabar daug kas pasikeitė ir turbūt tik vienoje šeimoje visame kaime dar kalbama lietuviškai.

Deja, mano tėtis anksti mirė ir, nors su mumis gyveno jo tėvai, mano seneliai, kažkaip rečiau lietuvių kalbą vartojome. Bet aš su ja visą laiką turėjau sąlytį. Visų pirma dėl to, kad mama mane ir dvi seses vežiojo į lietuvių kalbos pamokas Suvalkuose. Pagrindinėje mokykloje šiuos užsiėmimus vedė mokytoja Teresė Jonuškienė. Paskui,

kai mokiausi vidurinėje, jau pats lankiau lietuvių kalbos pamokas pas mokytoją Birutę Burdinaitę-Olów. Vėliau šią kalbą lavinau studijų metais, kuomet pagal Erasmus+ programą buvau išvykęs į Vilniaus Gedimino technikos universitetą. Be to, nuo pernai retkarčiais ateinu patarnauti į Punsko Švč. Mergelės Marijos bažnyčią zakristijonu (daugiausia laidotuvių šv. Mišiose). Taip pat dalyvauju įvairiuose lietuviškuose renginiuose Suvalkų „Vienybės“ klube (jį lanko mano močiutės sesuo Onutė, tad ir mane pakviečia), kartais ir lietuviškose pamaldose, taigi gan dažnai bendrauju su lietuviais ir nuolat lietuvių kalbą prisimenu ir tobulinu.

B. B.: Pradėkime nuo linų. Kaip sumanei auginti linus ir spausti iš jų sėmenų aliejų?

J. Š.: Studijų metais gyvenau bendrabutyje. Mano kambariokas turėjo įprotį pasigamintus patiekalus pagardinti linų aliejumi (pavyzdžiui, raugintus kopūstus ar išvirtas bulves). Pradžioje nekreipiau į tai dėmesio, bet pagaliau nusprendžiau ir aš paragauti. Maistas su linų aliejumi buvo labai skanus! Čia noriu pabrėžti, kad šaltai spaustą linų aliejų galima vartoti tik patiekalų pagardinimui, o ne kepinimui ar virimui.

B. B.: Ar tai buvo ta akimirka, kai gimė linų aliejaus spaudimo idėja?

Laimėjus I vietą konkurse „Inovatyvūs jaunieji“ už robotą, renkantį kolorado vabalus

J. Š.: Na, ne, ta mintis atėjo kiek vėliau. Bet šia tema pasidomėjau ir sužinojau, kad linų aliejaus sudėtyje yra labai daug omega rūgščių, kurios itin reikšmingos širdies, smegenų sveikatai, uždegiminių procesų slopinimui. Dėl to senatvine demencija sergančiai mūsų močiutei siūlėme gerti būtent linų aliejų. Tada ir sužinojau, kad jame esantys vertingiausi mikroelementai labai greitai suyra ir kad geriausiai aliejų vartoti ką tik išspaudus. Taigi priėjau išvadą, kad būtų gerai tai padaryti patiems. Tik tokiu būdu turime garantiją, kad produktas yra šviežias ir jį vartodami suteiksime organizmui tai, kas geriausia. Tuomet ir ryžausi pradėti veikti šioje srityje.

B. B.: Kokybišką aliejų galima gauti tik iš kokybiškų sėklų – linų sėmenų.

J. Š.: Taip. Pirmiausiai pradėjau ieškoti ekologiškų linų sėklų. Suradau skelbimą. Pardavėjas buvo labai simpatiškas ir atviras, ir ne tik pardavė sėmenų, bet ir papasakojo

man apie ekologišką linų auginimą nuo A iki Z! Taip pat patarė, koki turėčiau įsigyti šalto spaudimo aliejaus presą. Taigi, ne tik nusipirkau iš to žmogaus linų sėklų, bet ir užsisakiau rekomenduojamą mašiną.

Man, pradedančiam ūkininkauti, padėjo močiutės sesuo Danutė, kuri skyrė lėšų aliejaus spaudimo presui. Ji labai gerbia lietuvių kalbą, todėl aš, norėdamas jai koku nors būdu atsidėkoti, išmokau groti ir dainuoti „Pasėjau linėlį ant pylimo“.

B. B.: Ir taip, su daina, nutarei, kad ne tik sėmenis spausi, bet ir pats linus užauginsi.

J. Š.: Savo bandymus šioje srityje pradėjau 2022 metais. Deja, pavyko prastai – mano pasėlius užgožė piktžolės. Be to, turėjau problemų linus nupjauti. Mano išnuomotas kombainas nesusidorojo su pluoštiniais augalais. Bet pavyko šiek tiek iškulti. Surinkome keliolika kilogramų linų sėklų.

Tai man buvo nauja patirtis ir pamoka, todėl su didesne viltimi ir energija kibau į kito sezono darbus.

Šį kartą pasirinkau naują vietą, kur daugiau kaip 20 metų buvusi pieva. Ten nebuvo naudojama jokių dirbtinių trąšų ar pesticidų. Atlikau visus būtinus agrotechnikos darbus. Man talkino gandrai – uoliai rinko kenkėjus: grambuolius, spragšius ir kitas lervas (juokiasi). Linus pasėjau gegužės pradžioje.

B. B.: Tikriausiai pats gražiausias laikotarpis – kai linai pradeda žydėti.

J. Š.: Sudygę ir pirmoje augimo fazėje linai primena ridikėlius. O žydi iš tiesų išpūdingai! Linų žiedlapiai labai glėžni. Pastebėjau, kad žydi nuo ryto iki vidudienio. Tada ir bitės labiausiai prie jų darbuojasi. Popiet melsvi žiedų lapeliai pradeda kristi. Ir taip kiekvieną dieną, apie dvi savaites. Manau, žydinčių linų laukas gali būti puikus vestuvinių ar kitų proginių fotosesijų fonas.

B. B.: Kas su linais vyksta po dviejų žydėjimo savaičių?

J. Š.: Linams peržydėjus ant stiebų galiukų aiškiai matyti žalius „rutuliukus“, kuriuose slypi dar nenunokusios sėklos. Laikui bėgant, esant saulėtam orui, linai parunda ir išdžiūsta. Tada ir sėklos turi daugiau vietos tuose „rutuliukuose“, dėl to judėdami linai skleidžia specifinį, primenantį barškučius, garsą. Tokius linus Punsko krašte lietuviai įpina į derlinių vainikus ar kuria puokštes, vainikus ant galvos.

B. B.: Senovėje linus rovē, o dabar – kaip minėjai, kerta kombainu.

J. Š.: Taip, technologija pasikeitė. Kadangi tai pluoštinis augalas, įprastu kombainu neįmanoma linų efektyviai nupjauti. Todėl nusprendžiau įsigyti savo techniką –

60-metę, bet dar veikiančią mašiną. Pats, talkinant pusbroliui Matui, ją suremontavau ir pritaikiau linų pjovimui. Šį kartą linų sėmenų derlius buvo daug geresnis nei praėjusį sezoną.

B. B.: Šalta spausť aliejų galima gaminti iš įvairių augalų sėklų. Kodėl pasirinkai būtent linus?

J. Š.: Visų pirma, kaip minėjau anksčiau, dėl to, kad tik su šia kultūra susidūriau studijų metais ir sužinojau apie linų aliejaus privalumus žmogaus sveikatai. Mano pasirinkimui turėjo įtakos ir atviras, malonus linų sėklų pardavėjas, nepagailėjęs pasidalinti su manim savo žiniomis apie ekologišką auginimą. Taigi, nereikėjo ieškoti papildomos informacijos, pvz., internete, nes gavau ją tiesiogiai iš ūkininko.

B. B.: Augini melsvai žydinčius sėjamuosius linus. Yra dar ir geltonžiedžiai linai. Kaip manai, ar jie skiriasi tik žiedų spalva, ar ir sėmenų savybėmis?

J. Š.: Taip, yra ir geltonžiedžiai linai (jų sėklos auksinės spalvos), ir įvairios melsvai žydinčių paprastųjų linų (sėklos rudos spalvos) rūšys – priklausomai, ar auginami labiau aliejaus, ar pluošto gamybai. Iš tikrųjų dar nemačiau, kaip žydi geltonžiedžiai linai. Maniau, kad taip pat mėlynai, bet kaip pavadinimas sufleruoja – turbūt geltonai (juokiasi). Skačiau, kad paprastųjų ir geltonžiedžių linų sėmenų sudėtis šiek tiek skiriasi, bet esu įsitikinęs, kad ir vienos, ir kitos rūšies aliejus yra labai vertingas.

B. B.: Kaip dažnai spaudi linų sėmenis? Kokiais kiekiais? Ir kaip galima tokio aliejaus įsigyti?

J. Š.: Aliejų spaudžiu kartą per

Varžybose dalyvaujančių sumo robotų konstruktoriai

mėnesį ir tik tiek, kiek surenku užsakymų – kad gaminys būtų šviežias. Iki šiolei prieš kiekvieną spaudimą siunčiau žinutes su pasiūlymu savo pažistamiems, kurie informavo savo pažistamus – taigi reklama „perduodama iš lūpų į lūpas“. Be to, turiu savo interneto puslapį (<https://jozef-szymelewicz.pl/olej-liniany>; lietuviška versija rengiama), kur galima rasti daugiau informacijos ir kontaktus.

B. B.: Iš Tavo interneto puslapio sužinojau, kad ne tik ūkininkauji, bet dar esi ir išradėjas automatikos ir robotikos srityje. Papasakok apie tai daugiau.

J. Š.: Mano nuotykis su robotika prasidėjo tik studijuojant. Pirmiausiai kūriau robotus iš LEGO kaladėlių (labai rekomenduoju; vėliau greitai galima žengti tolesnius žingsnius nuo roboto projekto iki jo elgsenos programavimo). Įgijęs įgūdžių, naudodamas plieną ir elektroniką, pradėjau konstruoti tarpusavyje kovojančius sumo robotus. Jau po metų mano robotai

nugalėdavo kitus įvairiose sumo robotų varžybose. Tokiose rungtynėse laimėdavo robotas, kuris geriausiai atlikdavo tam tikrą užduotį, pavyzdžiui, pirmasis išeidavo iš labirinto, arba tas, kuris gebėdavo išstumti varžovą už nustatytų ribų. Dalyvaudamas varžybose, turėjau galimybę aplankyti daugelį vietų ne tik Lenkijoje, bet ir pasaulyje, toliausiai – Japonijoje. Taigi, buvo galima ne tik praplėsti žinias ir tobulinti įgūdžius, bet ir papildomai – susipažinti su kitų tautų kultūromis, panašių pomėgių ir susidomėjimų žmonėmis iš viso pasaulio.

B. B.: Naršydama Tavo puslapį, sužinojau, kad esi sukonstravęs išskirtinio roboto prototipą. Kodėl būtent robotas, renkantis kolorado vabalus?

J. Š.: Sumanymas sukurti robotą, kuris rinktų kolorado vabalus nuo bulvių daigų, gimė ieškant temos inžinieriaus diplominiam darbui. Mūsų ekologiniame ūkyje vis negalėjome išvengti vienintelės prevencinės cheminės priemonės –

būtent prieš šį kenkėją. Man rūpėjo tai pakeisti.

Roboto, skirto mechaniniam kolorado vabalų ir jų lervų rinkimui, projektas buvo įvertintas keliuose konkursuose. Laimėjęs vieną jų, turėjau galimybę susipažinti su bulvių perdirbimo gamykla Lemborke, kur yra gaminamos gruzdintos bulvytės „McDonald's“ restoranams. Būtent ten pamačiau, kaip atrodo bulvių auginimas tokiu dideliu mastu. Bet maloniausiai prisimenu Studentų konstrukcijų konkursą „KoKoS“ Krokuvoje, kur mano robotas laimėjo specialų prizą.

B. B.: Kokiam etape šiuo metu yra Tavo projektas?

J. Š.: Įrenginys kol kas yra tik prototipas, tenkinantis dalį prielaidų. Toliau projekto nevystau, nes sukurti verslą juo remiantis yra gana sudėtinga. Nenoriu konstruoti roboto vien aukodamas savo laiką be finansinės paramos. Bandžiau jos ieškoti pagal „Hub of Talents“ programą. Tikiuosi, ateityje pavyks tokią paramą gauti ir tęsti darbus.

Šiuo metu robotas važiuodamas ne tik sugeba rinkti kenkėjus, bet ir pasiekęs bulvių lauko kraštą, pats automatiškai pervąžiuoja į kitas bulvių vagas.

B. B.: Ar robotų konstruktorius, ekologiškų linų augintojas, pradedantis verslininkas turi laiko savo pomėgiams? Jei taip, tai kokie jie?

J. Š.: Pomėgių yra ne vienas. Tik pradėjęs studijuoti atradau džiudo kovos meną. Balstogės technikos universitete pamačiau skelbimą, kuriame buvo užrašyta „kviečiame studentus“, o aš dažniausiai einu ten, kur mane kviečia (juokiasi). Prieš pirmą treniruotę treneris Piotras Klimovičius (Piotr Klimowicz) paklausė manęs, ar anksčiau

ką nors panašaus lankiau. Atsakiau, kad ne, ir jau pamaniau, jog nebūsiu priimtas, bet išgirdau: „Pui-ku! Tai reiškia, kad turi galimybę išmokti atlikti veiksmus teisingai“ (juokiasi).

B. B.: Džiudo – tai kovinis sportas. Ar nebaugino imtynės?

J. Š.: Priešingai. Net nežinau, kas labiau mane tose treniruotėse žavėjo – ar viso kūno geros formos palaikymas, ar labiau diegiamos žinios apie kūno sveikatą bei charakterio ugdymą. Nepakartojama patirtis buvo taip pat imtynės poroje (su UKE – pratybių partneriu). Panašų jausmą patyriau turbūt tik vaikystėje. Suaugusiųjų gyvenime paprastai retai kada pasitaiko tokios stipraus fizinio kontakto su kitu žmogumi situacijos, o ant džiudo tatamio (kilimėlio) būtent tai ir vyksta. Manau, jei ne džiudo treniruotės, man būtų buvę labai sunku susidoroti psichiškai su studijų mokslo krūviu (ypač pirmaisiais metais jis buvo itin didelis!). Tiesa, ne visada buvo pakankamai noro treniruotis, bet peržengdavau savo ribas ir iš užsiėmimų grįždavau visuomet patenkintas.

B. B.: Ar toliau dalyvauji džiudo treniruotėse?

J. Š.: Ne. Šiuo metu mano fizinis aktyvumas apsiriboja tik dviračiu ir treniruoklių sale Punske.

B. B.: Sakei, pomėgių turi daugiau...

J. Š.: Taip. Kiek tik atsimenu, mūsų namuose visada skambėjo dainos. Baigiau Suvalkų pirmojo laipsnio muzikos mokyklos akordeono klasę. Prie šio instrumento sugrįžau jau studijuodamas. Buvo labai daug progų, kai galėdavau palinksminti įvairių susitikimų

ir vakarėlių kompanijas, kartais surengdavau bendrabutyje trumpą koncertą ar grodavau miesto aikštėje ir tokiu būdu pagerindavau savo finansinę būklę.

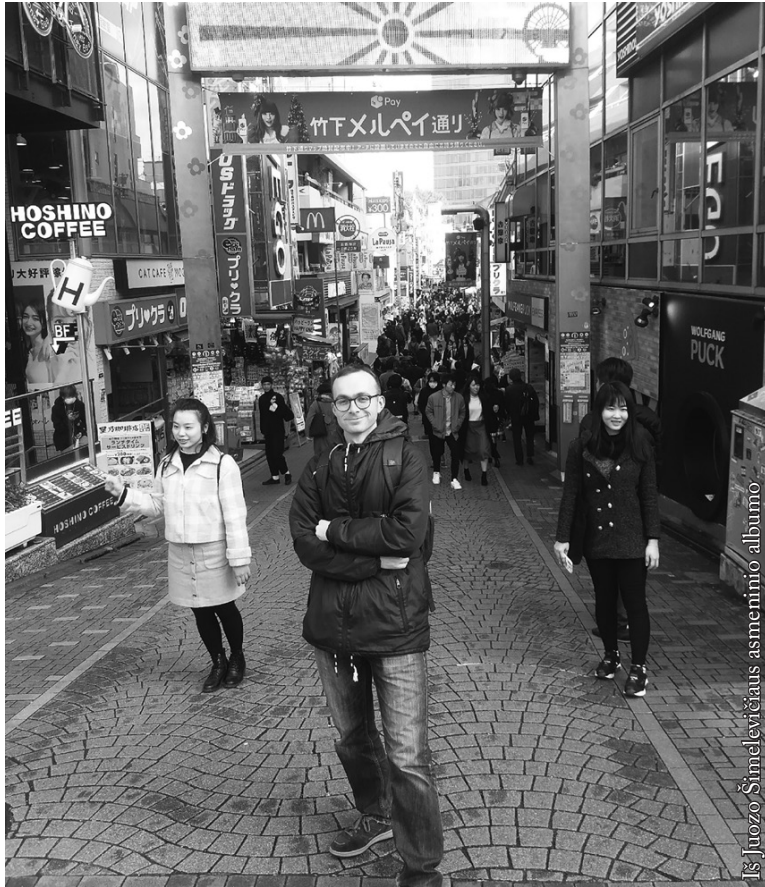
Dabar retkarčiais pakoncertuoju prie savo namų. Klausosi gamta, na, gal dar ir artimiausias kaimynas (juokiasi). Kartais su vietine bendruomene garbinam Viešpatį („Carito“ centre, Kūčių susitikime arba Punsko bažnyčioje). Taip pat bandau savo jėgas grodamas su ansamblių vadovu Vytautu Batvinsku. Kartu grojome per Užgavėnės „Pastogėje“. Malonu prisiminti.

B. B.: O kaip su šiais pomėgiais derini robotus?

J. Š.: Konstravimas ir automatizavimas – tai mano hobis. Pavyzdžiui, prieš kokius 10 metų sukūriau iš plieno profilių 6 metrų aukščio vėjo malūną. Jis buvo skirtas vandeniui iš gretimo šulinio tiekti. Šiai veiklai skyriau visą savo laisvalaikį, kurį turėjau baigęs darbą. Mat tuomet visas atostogas dirbau viešojo paplūdimio tvarkos ir vandens įrangos prižiūrėtoju. Darbas nebuvo sunkus, bet reikalaujantis nuolatinio budėjimo (visą vasarą, 7 dienas per savaitę, nuo ryto iki vakaro). Tačiau nesiskundžiau – niekada anksčiau gyvenime neperskaičiau tiek knygų kaip būtent tada. Specialiojoje literatūroje ieškojau informacijos ir pakaitinių detalių savo vėjo malūnui. Bet skaičiau ir grožinę literatūrą, pvz., visą Henriko Senkevičiaus „Quo vadis“. Na, ir buvau labai gražiai nudegęs (juokiasi).

Be to, mane labai domina aviacija, nors iki šiolei tik konstravau ir pilotavau vien lėktuvų modelius (juokiasi).

Už tai, kad galiu plėtoti savo pomėgius, esu be galo dėkingas mano artimiesiems, kurie visada šiuo atžvilgiu yra atviri ir pasirengę

Japonijoje

dirbu įprastus darbus – pavyzdžiui, ruošiu medieną kurui, prižiūriu bites, bet ir mokausi automatizuoti namus. Tai sritis, kuri mane domina ir yra susijusi su mano išsilavinimu. Namų automatika – tai apšvietimo valdymas, durų varstymo jutikliai, papildomi mygtukai šviesos ir elektrinių prietaisų įjungimui, stumdo-

mane remti. Ypač tai svarbu gyvenant kaime.

B. B.: Esi diplomuotas automatikos ir robotikos specialistas, ūkininkas, verslininkas. Kur labiausiai matai save ateity? Gal derinsi viską?

J. Š.: *Tai vis dar procesas, bet jaučiu – tai tikrai nebus viena konkreti sritis (juokiasi). Skiriu laiką įvairiems dalykams, nors pamažu atsisakau tokių veiklų kaip, pavyzdžiui, sudėtingos automobilio detalės remontas. Mat kad perprastum technologiją, reikia itin daug laiko ir energijos, o galbūt tokių žinių man prireiks tik tą vieną kartą gyvenime.*

Gegužės mėnesį sukaks metai, kai tapau ūkininku. Anksčiau dirbau IT srityje, bet netiko man pareigos. Šiuo metu rūpinuosi savo ūkiu,

mūsų vartų automatika... O visa tai galima valdyti išmaniuoju telefonu naudojant internetą. Kol kas eksperimentuoju pas save, bet pamažu tas naujoves diegiu ir kitose vietose. Be to, žvalgausi pasiūlymų robotų programavimo srityje...

B. B.: Parafrazuojant garsaus filmo „Forestas Gampas“ mintį, galima tarti: „Gyvenimas kaip saldinių dėžutė – niekada nežinai, kokį gausi“. Nežinia, kokios dar idėjos ateis į galvą ir Tu jas įgyvendinsi. Kol kas viena yra aišku: prasidėjo pavasaris – taigi vėl artėja laikas „pasėti linelį ant pylimo“...

Nuoširdžiai dėkoju mano pašnekovui už pasidalijimą savo istorija. Ir dar, prisiminus Foresto nuotykius, norisi sušukti: „Bėk pirmyn, Juozai, bėk!“

Šaltas. Rožinės spalvos. Iš kefyro, burokėlių, šviežių agurkų ir virtų kiaušinių. Gaivus, sveikas ir skanus. Koks tai patiekalas? Šaltibarščiai...

„Šaltibarščiai – patiekalas, kuris visais laikais jungė skirtingus žmones. Sriuba stovėjo ir skurdžiausiuose namuose, ir ant karaliaus stalo“, – rašo Lietuvos kulinarijos paveldą tyrinėjantis Vilniaus universiteto profesorius R. Laužikas. (https://www.15min.lt/gyvenimas/naujiena/sveikata/saltibarsciu-istorija-patiekalas-vienijos-visus-zmones-ir-didikus-ir-skurdziai-gyvenancius-1028-1344704?utm_medium=copied) Štai dideliais žingsniais žengia, įsibėgėja pavasaris, o su juo prasideda ir šaltibarščių sezonas.

Mieli skaitytojai, ar bandėte kada nors įsivaizduoti šaltibarščių, pagardintų veršienos gabaliukais ar vėžių kakleliais, skonį? Mums tai atrodo keista, neįprasta. Tai ne tie šaltibarščiai, prie kurių esam pratę. Senais laikais tokio skonio patiekalu gardžiuodavosi mūsų protėviai. Dabar šaltibarščiai kitokie, tačiau išliko vienas svarbiausias ingredientas – burokėliai su lapais. Sriuba būtinai turi būti šalta, kitaip – kokie gi šaltibarščiai?

Manau, ne vienas skaitytojas sutiks, kad tai mėgstamiausias šaltisriubės variantas. Nors yra daug kitų šaltų sriubų (ispanai turi savo *gazpacho*, bulgarai *tarator*, o prancūzai *vi-chysoise*), mūsų skonio receptoriams labiausiai patinka tradiciniai šaltibarščiai. 2024 m. jie pelnė pirmąją vietą pasaulio šaltų sriubų kategorijoje internetinio tradicinio maitos kelionių vadovo „TasteAtlas“ paskelbtame „17 geriausių šaltųjų sriubų pasaulyje“ sąraše. Tai viena iš seniausių sriubų.

Šiame straipsnyje norėčiau supažindinti skaitytojus su šaltibarščių istorija ir jų nauda mūsų organizmui. Pateiksiu ir šaltibarščių turizmo žemėlapi – kur Lietuvoje galima jų suvalgyti. Juk Lietuva – šaltibarščių šalis.

Šaltibarščiai

RASA ŽUKAUSKIENĖ

Šaltibarščiai – patiekalas iš kefyro, burokėlių, šviežių agurkų ir virtų kiaušinių, nepainiojamas su jokiais kitais patiekalais. „Tai viena iš seniausiai žinomų sriubų. Senais laikais buvo ruošama iš įvairių ingredientų: duonos giros, mėsos, kiaušinių bei daržovių. VIII–XIX amžiuje šaltibarščiai tapo populiariu patiekalu visoje Lietuvoje ir tokiu išliko iki šiandien.“ („Kulinariniai patiekalai“)

Lietuviškos šaltsriubės istorija siekia XIV amžių. Tuo metu Jogailaičių dinastija valdė Abiejų Tautų Respubliką, dabartinės Lietuvos teritoriją. Lietuvoje seniau nebuvo įpročio užrašinėti receptus, jie buvo perduodami iš kartos į kartą tik pasakojant, todėl labai vėlai pasirodė pirmi šaltibarščių rašytiniai receptai.

Viena pirmųjų kulinarijos knygų, kurioje pateikiamas lietuviškos šaltsriubės receptas, yra Vincentinos Zavadzkos (Wincentyna Zawadzka) „Kucharka litewska“, išleista 1854 m.

Autorė žingsnis po žingsnio aprašo, kaip gaminti lietuvišką šaltsriubę su burokėliais, rūgštyinėmis, krapais, grietine ir sultiniu. Patiekalą ji siūlo patiekti su kietai virtais kiaušiniiais, vėžių kakleliais arba virta žuvimi ar žvėriena. Anot Zavadzkos, prie lietuviškos šaltsriubės puikiai dera ir šparagai arba virti kalafiorai.

„Iš XVIII–XIX a. turime labai senų receptų, kuriuose parašyti beveik identiški receptai barščių ir šaltos jų versijos. Iš jų darosi aišku, kad šalta sriuba buvo tikrai valgoma, pirmieji receptai leidžia pažvelgti, kokia ta sriuba buvo“, – sako kulinarijos paveldo tyrinėtojas. Pirmiausia šaltibarščiai – kaip anuomet, taip ir dabar – populiariausia vasaros sriuba. Alinant karščiams, žmonės ją taip pat ruošė atsigaivinimui. „Jei žiūrėsime į senovinių sveikos gyven-senos suvokimą, tai dėl metų laikų tokia sriuba kaip šaltibarščiai galėjo egzistuoti labai trumpai. Gana ilgą

laiką gastronomija buvo veikiamą požiūrio, kad maistas turi atitikti oro sąlygas. Vadinasi, kad tokios sriubos, kuriose vyrauja pieno produktai ir yra šaltos, gaminamos tik per didžiausius karščius. Netgi jei jūs nusikeltumėte į kokį XVIII a. ir važiuotumėte per karčiamas, ieškodama alaus, tai tik kelis mėnesius, kai būna labai karšta, gautumėte vėsesnio alaus iš rūsio. O šiaip alus irgi buvo patiekiamas dažnai karštu pavidalu – šildytas“, – pasakoja R. Laužikas. Tuometinių šaltibarščių ir skonis buvo kiek kitoks nei šių laikų...

„Šaltibarščiai“ – greičiausiai pirmą kartą tokį žodį pavartojo Liudvika Didžiulienė-Žmona XIX a. pab.–XX a. pradž. „O iki tol šiai sriubai tiko lenkiškas žodis „chłodnik“, reiškiantis šaltsriubė. Po šiuo žodžiu tilpo didelė įvairovė receptų.“ Šios sriubos receptai perėjo savo evoliuciją, taiką valgė mūsų proseneliai, neatitinka šių dienų šaltibarščių sudėties. (https://www.15min.lt/gyvenimas/naujiena/sveikata/saltibarsciu-istorija-patiekalas-vienijos-visus-zmones-ir-didikus-ir-skurdziai-gyvenancius-1028-1344704?utm_medium=copied)

Vienas iš pirmųjų šaltos sriubos paminėjimų – „Pono Tado“ epopėjoje. Kūrinyje šalti lietuviški barščiai ant stalo pasirodo net tris kartus. Pirmiausiai I knygoje („Ūkis“), pasakui III („Piršlybos“) ir V („Ginčas“). Iš literatūros galime sužinoti, kad lietuvišką šaltsriubę su grietine vyrai valgydavo prie stalo tylėdami.

Tačiau lietuviškos šaltsriubės recepte – ne riebus sultinys, o grietinė, – rašoma Marios Ochorovič-Monатовos (Maria Ochorowicz-Monatowa) 1910 metais išleistoje kulinarijos

Rasos Žukauskienės nuotr.

knygoje „Uniwersalna książka kucharska“. Sriubą autorė siūlo ruošti šaltą, sumaišant rūgpienį ir grietinę, įpilant agurkų sūrymo arba burokėlių sriubos, įdedant virtų burokėlių lapų, jaunų krapų ir susmulkintų šviežių agurkų.

Šiuolaikinėje lietuviškos šaltsriubės versijoje gausu sezoninių daržovių – ridikėlių, agurkų, burokėlių ir lapinių burokėlių. Norint pagerinti skonį, galima pridėti česnako. Vartojamas ne mėsos sultinys, o jogurtas, pasukos, kefyras ar rūgpienis. Lietuvos rytuose lietuviška šaltsriubė valgoma su virtomis bulvėmis, o vakaruose – su kietai virtais kiaušiniais.

Štai keletas įdomybių, susijusių su šaltibarščiais. Ši istorinė sriuba buvo valgoma tiek vasarą, tiek ir žiemą, tiktai pašildyta. Nuo senovės manyta, kad tai labai sveikas patiekalas, nes turi daug vitaminų ir mineralinių medžiagų. Įdomiausia tai, kad senovėje ši sriuba buvo vartojama kaip vaistas – ypač virškinamojo trakto ligų profilaktikoje.

Šaltibarščiai – ne tik skanu, bet ir sveika, ypač jei ruošama su šviežiom daržovėmis ir pieno produktais, kuriuose gausu vitaminų ir mineralinių medžiagų. Jie stiprina organizmo imunitetą, regeneruoja ir palaiko fizinę būklę, gerina odos, plaukų, dantų ir nagų būklę.

ŠALTIBARŠČIŲ NAUDA SVEIKATAI

Šaltos sriubos yra nekaloringos, todėl padeda išlaikyti liekną figūrą. Lėkštė sriubos sveria 320 g ir suteikia 205 kcal. Tačiau šaltibarščiai labai sotūs, nes juose yra didžiulis skaidulų kiekis. Kita svarbi savybė – jie puikus maistas karšties vasaros orams: gairina, efektyviai numalšina troškulį ir papildo skysčių trūkumą organizme. Jų paruošimas užima nedaug laiko ir nereikalauja ypatingų kulinarijų įgūdžių. Ingredientus ir jų proporcijas galite laisvai derinti, vis keisdami šaltsriubės skonį. Svarbiausia, kad produktai būtų švieži ir gerai atšaldyti.

Pagrindinis šaltsriubės ingredientas – burokėliai. Šaltibarščiai be jų negali egzistuoti. Burokėlių šaknys ir lapai buvo žinomi jau Antikoje ir tradicinėje medicinoje naudojami daugeliui ligų gydyti. Viduramžiais burokėliai buvo naudojami kaip vaistas nuo įvairių negalavimų, ypač virškinimo sistemos, kraujo ligų, karščiavimo. Italijoje Renesanso humanistas ir gastronomas Bartolomeo Platina 1465 m. pirmojoje spausdintoje kulinarijos knygoje „De honora voluptate et valetudine“ rekomendavo valgyti burokėlius su česnaku, kad pašalintų česnako sukeltą blogą kvapą.

Burokėliai pasižymi didele maitine verte. 100 gramų – tai vidutiniškai tik 43 kcal ir 2,8 g skaidulų. Burokėlių glikemijos indeksas (GI) laikomas vidutiniu (apie 61), tačiau jis labai priklauso nuo terminio apdorojimo ir gabalėlių stambumo. Jei burokėlius sutarkuosime ir išvirusime, kaip ir rekomenduojama lietuviškos šaltsriubės recepte, GI bus didesnis, o jei dėsimės žalius ir supjausytus stambesniais gabalėliais, GI bus mažesnis.

Be to, burokėliai yra geras geležies šaltinis. Tai nehematogeninė geležis, kurios pasisavinimas svyruoja nuo 1 iki 23 %, priklausomai nuo absorbciją gerinančių medžiagų (tokių kaip vitaminas C, citrinų rūgštis ir kitos organinės rūgštys). Burokėlių lapuose geležies dar daugiau. Juose taip pat yra daugiau kalio nei bananuose (548 mg/100 g ir 395 mg/100 g), daugiau kalcio nei brokoliuose (97 mg/100 g ir 48 mg/100 g). Deja, juose esą ir oksalo rūgštis, kuri jungiasi su kalciumu ir žymiai sumažina jo pasisavinimą.

Burokėliuose yra biologiškai aktyvių junginių, kurių nauda sveikatai įrodyta. Kaip nitrato šaltinis, jie teigiamai veikia kraujotakos sistemą. Burokėliai turi antioksidacinių ir priešuždegiminių savybių. Tai padidina susidomėjimą galimu jų vaidmeniu sergant klinikinėmis

patologijomis, kurioms būdingas lėtinis uždegimas ir oksidacinis stresas, pavyzdžiui, kepenų liga, artritu ir net vėžiu. Tyrimai rodo, kad burokėliai gali pagerinti daugelio patologijų, tokių kaip hipertenzija, aterosklerozė, 2 tipo diabetas ir demencija, klinikinius rezultatus.

Pieno produktai – kitas svarbus šaltibarščių ingredientas. Tai baltymų šaltinis. Šaltibarščiai gali būti gaminami iš rūgpienio. Taip pat skanios šaltos sriubos iš kefyro, natūralaus jogurto, pasukų ar išrūgų. Jogurte yra fosforo, magnio, vitaminų A, C, B1, B2 ir daug kalcio, apsaugančio nuo osteoporozės. Žmonės po gydymo antibiotikais turėtų griebtis šios sriubos – jogurtas padeda atkurti organizmo bakterinę florą. Tiems, kurie skundžiasi skrandžio problemomis, ji padės išgydyti virškinimo sutrikimus, vidurių pūtimą ir užkietėjimą. Iš fermentuoto pieno gaminamuose gėrimuose taip pat yra gyvų bakterijų kultūrų, kurios gerina virškinimą ir palengvina vertingų maistinių medžiagų pasisavinimą.

Fermentuotuose pieno produktuose esą probiotikų, kurie yra gyvi mikroorganizmai – vartojami tinkamais kiekiais jie naudingi sveikatai. Viena iš svarbiausių probiotikų funkcijų yra imuninės sistemos stimuliavimas. Gali apsaugoti nuo infekcijų ir turėti teigiamą poveikį sveikatai. Normalizuoja mikrobiotą, slopina patogenus, sąveikauja su imunine sistema ir gerina medžiagų apykaitą. Skirtingos tos pačios genties ir rūšies bakterijų padermės gali turėti skirtingą poveikį. Įrodyta, kad probiotikai palengvina vaikų ūminį viduriavimą bei atopinį dermatitą, kurį sukelia alergija pienui, sumažina kvėpavimo takų infekcijų riziką, slopina dirgliosios žarnos sindromo simptomus. Fermentuoti pieno produktai, ypač jogurtas, gali turėti įtakos 2 tipo cukrinio diabeto prevencijai.

(Bus daugiau)

Jotvingiai-sūduviai viduramžiais: trumpa karingos genties istorija

DR. TOMAS BARANAUSKAS, LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS

PIRMOSIOS ŽINIOS APIE SŪDUVIUS-JOTVINGIUS

Sūduviai, dar žinomi kaip jotvingiai, yra viena paslaptingiausių aisčių genčių, gyvenusių dabartinės Lietuvos ir Lenkijos teritorijose. Iki šiol

vyksta ginčai dėl jų teritorijos ribų ir net dėl to, kaip juos vadinti. Sūduvių vardas istoriniuose šaltiniuose pasirodo gerokai anksčiau nei daugelio kitų aisčių genčių. Apie 150 m. garsusis antikos geografas Klaudijus Ptolemajus savo „Geografijoje“ mini

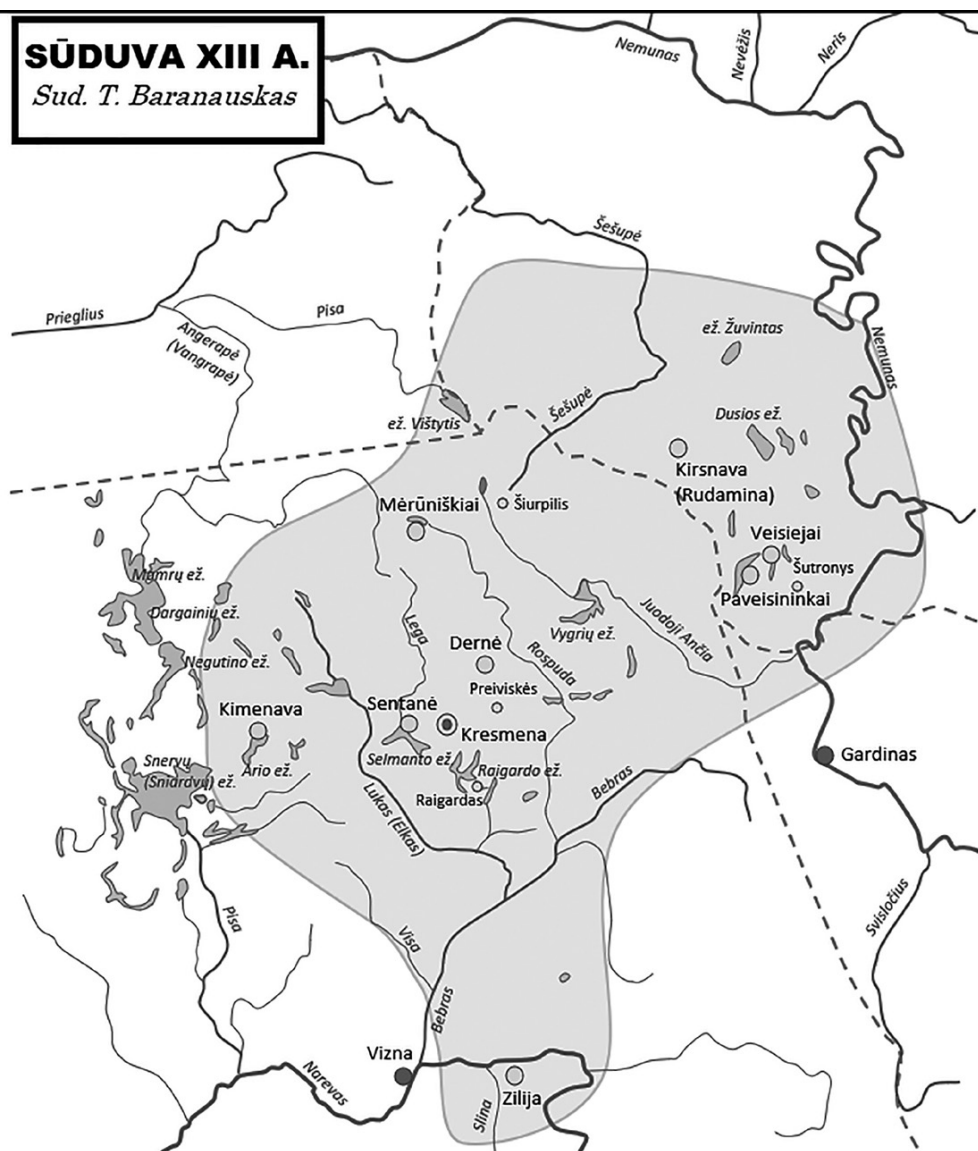
sūdinus ir galindus. Tai – pirmasis jų paminėjimas, liudijantis, kad šios aisčių gentys jau tada turėjo aiškią tapatybę ir gyveno maždaug tose pačiose vietose, kuriose jas matome ir viduramžiais.

Tačiau po šio pirmojo paminėjimo II amžiuje sūduvių rašytinės istorijos tęsinio mums tenka laukti iki pat X a., kuomet jie pirmą kartą iškyla jau jotvingių etnonimu. 944 m. Rusios didžiojo kunigaikščio Igorio sutartyje su Bizantija tarp 53 jo pasiuntinių minimas Gunaro Jotvingis (Ятъвягъ Гунаревь) – vardas, tarsi rodantis jotvingio buvimą Rusios elite. Ne visi tyrinėtojai sutinka su tokia interpretacija, nes vardas *Jatvīag* taip pat primena ir skandinaviską vardą *Jatvīgr*, o skandinaviški vardai vyrauja šią sutartį sudariusių pasiuntinių vardyme. Tad galbūt galima net kelti prielaidą, jog slaviškas sūduvių pavadinimas *jatviagi* (jotvingiai) atsirado ne iš jų pačių kalbos, o buvo suteiktas rusėnų dėl jų vienokio ar kitokio ryšio su šiuo ar kitu Jatvigu, galėjusiu kuriam laikui užvaldyti sūduvių žemę ar jos dalį, arba rinkti čia duoklę?

Tolesnis Kijevo metraščio „Senųjų laikų pasakojimas“ tekstas atskleidžia mums ir pirmą neabejotiną žinią apie jotvingius, pranešdamas, kad 983 m. Rusios didysis kunigaikštis Vladimiras Sviatoslavičius surengė žygį į jotvingių žemes ir jas užėmė („Иде Володимиръ на ятъвягы и взя землю ихъ“). Šis žygis rodo, jog jotvingiai jau tada buvo pakankamai stiprūs, kad keltų rūpesčių augančiai Rusios galiai.

SŪDUVA XIII A.

Sud. T. Baranauskas

Sūduva XIII amžiuje

Po pusės amžiaus, 1038 m., kitas Rusios kunigaikštis Jaroslavas vėl puolė jotvingius – karinės kampanijos, kuriai vykstant 1040 m. pulta ir Lietuva, metu. 1112 arba 1113 m. naują žygį prieš juos surengė Volynės kunigaikštis Jaroslavas Sviatopolkovičius. Šie kariniai susidūrimai liudija jotvingių karingumą ir nenorą lengvai pasiduoti svetimai valdžiai.

Nors jotvingių, arba sūduvių, žemės X–XII a. kartais tapdavo kaimynų taikiniu, kartu ir jie patys aktyviai gynė savo teritorijas ar puldinėjo aplinkines žemes. Iki XII a. pabaigos jotvingiai išliko savarankiška jėga, tačiau kryžiaus karų laikotarpiu jų padėtis ėmė keistis.

JOTVA IR LIETUVA XII–XIII A. SANDŪROJE

XII a. pabaigoje ir XIII a. pradžioje jotvingių santykiai su kaimynais dar labiau suaktyvėjo. 1196 m. žiemą Volynės kunigaikštis Romanas Mstislavičius surengė žygį prieš jotvingius, keršydamas už jų antpuolius jo valdose. Romanas sudegino jotvingių kaimus ir grįžo namo, tačiau tai nebuvo vienkartinis įvykis. 1210 m. Volynės metraštininkas aprašė didelį lietuvių ir jotvingių žygį į Pietų Rusią, pridurdamas: „Bėda buvo Vladimiro žemei nuo lietuvių ir jotvingių kariavimo.“ Šie faktai rodo, kad jotvingiai ne tik gynėsi, bet ir patys rengė karo žygius, bendradarbiaudami su lietuviais. Kartu galima pastebėti, kad nuo pat Lietuvos valstybės kūrimosi pradžios sūduviai-jotvingiai pateko į jos įtakos sferą, išsaugodami joje nemažą savarankiškumą.

Tuo pat metu jotvingiai susidūrė su augančia Lenkijos galia. Prieš 1192 m. jie pradėjo puldinėti Lenkijos žemes, remiami Drohičino kunigaikščio, kuris, matyt, siekė nukreipti jų antpuolius nuo savo valdų. Atsakydamas į tai, 1192 m. Lenkijos valdovas Kazimieras II Teisingasis

surengė keršto žygį prieš jotvingius. Anksčiau šaltiniai taip pat mini Boleslovą IV Garbanių (valdžiusį 1146–1173 m.), kurio žygiai kartais siejami su jotvingiais, o kartais su prūsais.

PAVADINIMO PROBLEMA

Jotvingių tapatybė kelia diskusijų ir dėl jų pavadinimų. Lenkų kronikinininkas Vincentas Kadlubekas ryšium su 1192 m. Kazimiero Teisingojo žygiu rašė apie „pollexiani“, kurie, jo teigimu, buvo „getų ar prūsų gentis“ („Sunt autem Pollexiani Getharum seu Prussorum genus“). „Poleksėnai“ iš tiesų yra jotvingių teritorinė grupė, gyvenusi apie upę, vadinamą „Luko“ (pačių jotvingių kalba), „Leko“ (lenkiškai) ar „Elko“ (vokiškai, dabar – ir lenkiškai) vardu, taigi – „Palukėnai“ (lenk. *Poleksanie*). „Getai“ iš tiesų tėra jotvingių ar jotvių vardas, priartintas prie antikinio dabartinės Rumunijos teritorijoje gyvenusios genties etnonimo (tam padėjo vokiškas „g“ tarimas kaip „j“). Vėlesni šaltiniai, tokie kaip Vytauto 1420 m. laiškas, kuriame minima „terra Sudorum sive Gettarum“ („sūdų arba getų žemė“), ar Zigmanto Liuksemburgiečio sprendimai, kuriuose Sūduva vadinama „Suderlandt alias Jetuen“ („sūdų žemė, arba jotviai“), patvirtina, kad sūduviai ir jotvingiai buvo ta pati tauta.

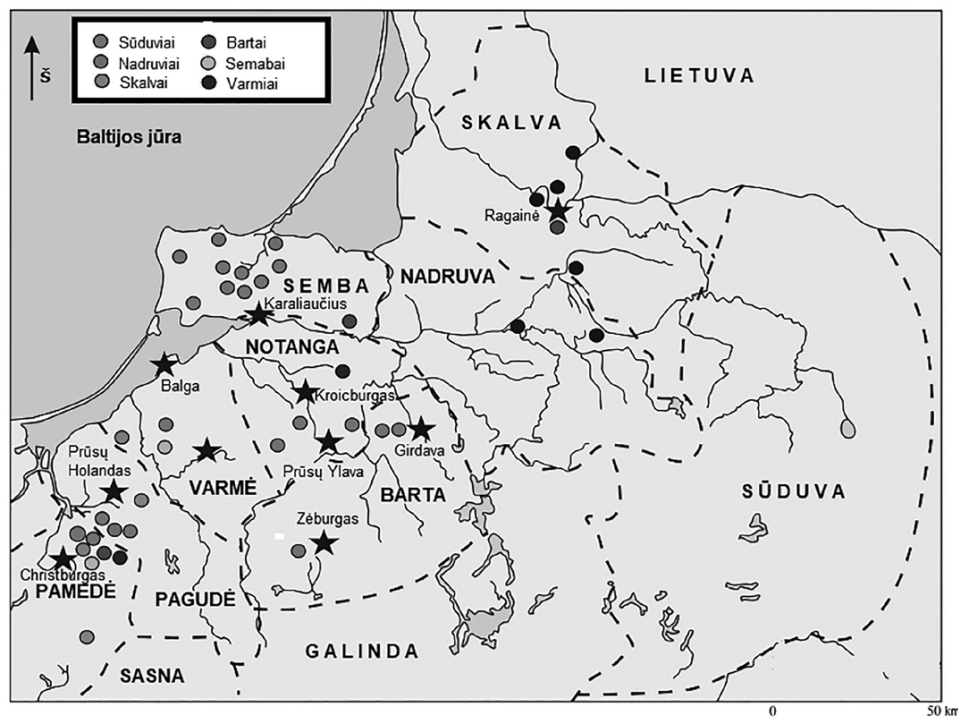
Taip pat Mindaugo dokumentuose minimi „Dainaviai“ (*Deynowe*, *Denowe*) tapatinami su jotvingiais, o Lietuvos metraščiuose Traidenio valda aprašoma kaip „Доинова Ятвеж“. Tad Dainava viduramžiais buvo ne kas kita, o dar vienas, būtent lietuviškas, Sūduvos pavadinimas. Tai patvirtina ir išeivių iš Sūduvos kaimai Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje, kurie lietuvių žemėse vadinti Dainavos, o rusėnų (baltarusių) – Jatvezės vardu. Zietelos apylinkių Dainavos/Jatvezės kaimui fiksuoti abu pavadinimai, vartoti atitinkamai lietuvių ir baltarusių.

O kaip save vadino patys tie sūduviai-jotvingiai-dainaviai? Pirmiausia reikia neužmiršti dar II a. paliudyto sūdinų paminėjimo fakto. Iš tiesų galima pasakyti daugiau: sūdiniais Ptolemajus vadino ne tik šalia galindų gyvenusią gentį, bet ir kitą etninę grupę, gyvenusią tarp Dunojaus upės ir Bohemijos miško kalnų, kuriais dabar eina pietinė Čekijos riba su Vokietija ir Austrija (*Böhmerwald*, Ptolemajui tai – Gabretos giria). O anksčiau galbūt gyveno prie Sūdetų kalnų, kuriems davė vardą (tai rodo pastarojo meto Dariaus Aleknos tyrimai). Tai galėjo būti atskira sūdinų grupė, gintaro prekybos keliais nusikėlusį arčiau Romos imperijos sienos saugoti ir kontroliuoti svarbią prekybos arteriją.

Tad sūdinų vardas jau II a. buvo didelės genties pavadinimas, kurio negalima sieti su nedidele teritorija apie Sūduonios upelį, kaip to norėjo lenkų tyrinėtojas J. Nalepa. Sūduonios upelio apylinkėse esančiame Pajevonio piliakalnyje rastos Romos monetos gali, žinoma, rodyti, kad antikos laikais čia būta sūduvių gentinio centro, gal net davusio gentčiai pavadinimą, bet jau net ir II a. tas pavadinimas nebebuvo nedidelės lokalinės bendruomenės vardas. Kryžiuočiai, į šiuos kraštus atsikėlę XIII a. ir, skirtingai nuo slavų ir lietuvių, neturėję savos sūduvių įvardijimo tradicijos, iš karto juos ėmė vadinti būtent sūduvių vardu, kurį turėjo išgirsti iš jų pačių. Tad sūduvių vardą reikia laikyti jų savivardžiu, o jotvingių ir dainavių vardus – atitinkamai slavų ir lietuvių sūduviams įvardyti skirtais egzoetnonimais (išoriniais pavadinimais).

SŪDUVIAI XIII A. VIDURYJE: TARP LIETUVOS IR RUSIOS

XIII amžius – tai laikotarpis, kai sūduviai pasiekė ir savo galios viršūnę, ir tragišką nuosmukį. Šis amžius pažymėtas intensyvių karinių

Sūdūvių ir kitų baltų diduomenės gautos valdos Vokiečių ordino valdomoje Prūsijoje. Pagal Sergejų A. Denisovą, 2021 m.

konfliktų su kaimyniniais kraštais, ypač Haličo-Volynės kunigaikštystė ir kryžiuočiais, kurie galiausiai nulėmė šios genties likimą.

XIII a. pradžioje jotvingiai-sūdūviai buvo galinga karinė jėga. Jų antpuoliai, dažnai vykdyti kartu su lietuviais, buvo nukreipti į Volynę (1196, 1210 m.) ir kitas kaimynines žemes. 1228 m. Bresto apylinkėse žuvo jotvingių vadai Šutras Mandūnaitis ir Stegutas Zebraitis. Tai – pirmieji vardais žinomi jotvingiai, o Šutras gali būti susijęs su dabartiniu Šutronių kaimu (Lazdijų raj., Veisiejų sen.).

1234–1235 m. žiemą Vasilkas Romanovičius sumušė jotvingius prie Drohičino vartų, kur žuvo 40 jų kunigaikščių. Šie įvykiai, užfiksuoti Haličo-Volynės metraštyje, atskleidžia jotvingių karinį aktyvumą ir pralaimėjimus. Drohičinas ir Brestas tapo svarbiais Rusijos forpostais kovoje su jotvingiais, o 1237 m. Drohičinas buvo neilgam užimtas Mazovijos kunigaikščio Konrado ir atiteko Tamplierių ordinui. 1241–1243 m. iš

Bresto rusėnų planuotas žygis prieš jotvingius buvo atšauktas dėl nepalankių oro sąlygų, tačiau Danilas atsiėmė Drohičiną iš tamplierių. Vėliau, susitaikęs su Mazovijos kunigaikščiu Konradu, jis planavo naujus žygius prieš jotvingius, tačiau 1245–1246 m. žygis nutrūko dėl sniego.

1248–1272 m. laikotarpiu Rusijos ir Lenkijos kunigaikščiai surengė kelis žygius į jotvingių žemes, siekdami priverstinai pakrikštyti pagonis. 1248 m. žygis, kuriame dalyvavo Haličo-Volynės, Mazovijos ir Krokuvos pajėgos, prasidėjo Drohičine. Jotvingiai atkakliai priešinosi, tačiau pralaimėjo mūšį prie Narevo upės, o vėliau – prie Legos upės, kur žuvo daug jų kunigaikščių. Šie žygiai padeda nubrėžti jotvingių žemių ribas, siekiančias į pietus nuo Narevo, kur įsibrovėlius pasitikdavo Zilijos valsčiaus jotvingiai (prie Slinos upės, dabartinio Tikocino apylinkėse).

1249–1254 m. vidaus karas Lietuvoje sumažino spaudimą jotvingiams, kurie net tapo Haličo-Volynės sąjungininkais kovoje

prieš Mindaugą. 1251 m. jotvingiai rėmė Haličo-Volynės kunigaikščių remiamą Tautvilą, tačiau netrukus Mindaugas juos perviliojo į savo pusę. Todėl 1253 m. Danilas surengė žygį prieš jotvingių kunigaikštį Stekintą ir jį nugalėjo.

1255–1256 m. žiemą Danilas kartu su broliu Vasilka ir sūnumis Levu, Švarnu bei Romanu (pastarasis buvo Mindaugo vasalas Naugarduke) surengė didelį karinį žygį į Jotvą. Šio žygio metu jie puolė Baldikiškę ir Pryviškę. Pastarojoje Haličo-Volynės pajėgos sumušė Zilijos, Kresmenos ir Pakimos (Kimenavos) jotvingius. Šis mūšis parodė, kad sūdūviai, nors ir karingi, ne visada pajėgė atsispirti gerai organizuotoms kaimynų pajėgoms.

Po šio žygio jotvingiai buvo priversti mokėti duoklę – kiaunių kailiukus ir sidabrą. Be to, metraštis mini, kad jiems teko atlikti ir darbo prievoles, tokias kaip pilių statyba savo pačių žemėse. Tai rodo, kad nugalėtojai siekė ne tik apiplėšti, bet ir pavergti šią gentį, panaudodami jos išteklius savo tikslams.

Haličo-Volynės kunigaikščiai 1271–1272 m. žiemą irgi bandė tęsti ekspansiją, bet vos pabandę pulti Danilo ir Vasilkos sūnūs sudarė taiką su Zilijos jotvingiais, tarp kurių minimi vadai Mintelė, Šiurpa, Mu-deika ir Pestila. Su čia paminėtu Šiurpa siejasi iki šiol žinomas Šiurpilio piliakalnio pavadinimas (Suvalkų apskr., Jeleniavo valsč.). Ši taika buvo laikina pertrauka nuolatinuose konfliktuose, tačiau ji liudija, kad sūdūviai ne tik kovojo, bet ir ieškojo diplomatinio sprendimų.

Lietuvos didysis kunigaikštis Traidenis vėl įtraukė jotvingius į Lietuvos įtakos sferą, nes jo brolių Sirputį 1278 m. matome kariaujančią Lenkijoje, apie Liubliną, kartu su jotvingiais.

(Bus daugiau)

Kultiniu vadinamo romano „Pietinia kronikas“ autorius R. Kmita: „Bandau pagauti, kas yra tie Šiauliai“

Rimantas Kmita išgarsėjo parašęs romaną „Pietinia kronikas“, tačiau pagal knygą pastatytas to paties pavadinimo filmas su R. Kmita supažindino ir tuos, kurie romano nė rankose nebuvo laikę. Šiaulių „Aušros“ muziejaus „Youtube.com“ kanale prieš kurį laiką buvo paskelbtas pokalbis su autoriumi. Jame R. Kmita pasakojo, kad jo šeima į Šiaulius atvažiavo iš Kelmės raj., Skiručių kaimo, tačiau pats rašytojas gimė Šiauliuose.

„Mano visos vasaros būdavo kaimė. Miestietis pasijaučiau gerokai vėliau – net ir po studijų visada atrodė, kad aš prie žagrės. Dabar jaučiu, kad miestas – mano erdvė, kur man patogų gyventi, o į kaimą, gamtą važiuoju pailsėti. Mieste – žmonės, su kuriais bendrauji, vietos, kuriose dirbi: bibliotekos, muziejai, archyvai, panašios įstaigos...“ – kalbėjo R. Kmita.

Šiauliuose jis gyveno, kol baigė mokyklą. Po to išvažiavo į Klaipėdą – stojo mokytis į lietuvių filologiją. „Gal buvo didesnis noras pabėgti nuo tėvų, o ne mokslai“, – neslėpė. Po magistrantūros Klaipėdoje – doktorantūra Vilniuje, po to dar pora metų Vokietijoje. Sako, galvojęs, kad liks Klaipėdoje, bet, apsigynus disertaciją, pasiūlė dėstyti Vilniaus universitete. Atsirado ir darbas Literatūros ir tautosakos institute.

Vilniuje R. Kmita sukūrė šeimą, išėjo į tėvystės atostogas. Jos ir tapo priežastimi atsirasti romanui apie Šiaulius. „Kadangi namuose nebuvo bibliotekų, archyvų, pradėjau rašyti „Pietinia kronikas“. Kai išėjo knyga, vis daugiau įvairių reikalų atsirado Šiauliuose. Ir man pačiam vis įdomesnis tas miestas: kol darai vieną darbą, prisirenki medžiagos – vienas istorinis momentas atveria

dar dešimt klausimų, o tau taip įdomu gilintis. Šiauliuose atrandu daug sutapimų, kurie susimezga į labiau fantastinį pasakojimą: viskas čia po kojomis mėtosi – įdomiausios istorijos. Reikia su tuo kažką daryti. Ta distancija, kad negyvenu šiame mieste, ir leidžia jį pamatyti naujai“, – kalbėjo R. Kmita.

Sugrįžęs vėl prie šeimos istorijos rašytojas prisitarė: atmintis labai skylėta. Pirmieji atsiminimai apie tai, kad atvažiavus į Šiaulius mama greit išsiskyrė, jiedu gyveno dviese, nuomojosi palėpę, kai susirgdavo lankydamas darželį, mama išveždavo į kaimą, iki ketvirtos klasės ėjo į 9-ąją vidurinę mokyklą...

Kai Šiaulių Pietiniame rajone, Tilžės gatvėje, pastatė raudonus plytinius namus, persikraustė į juos. „Pradinėse klasėse lankiau šokių. Negerai ten jausdavausi, nelabai supratau, kodėl ir kaip reikia šokti, net nemalonu būdavo rankomis susikibti. Persikėlus atsirado imtynės, dziudo, o paskui prasidėjo regbis, kurį lankiau gal septynerius metus, – prisiminė pašnekovas. – Kai atsirado videojuostos, su mama eidavome į „Jaunystės“ restoraną, kur leisdavo filmukus apie Tomą ir Džerį. Neprisimenu, ką valgydavome, bet filmukai – kažkas tokio stebuklingo!“ Papasakojo R. Kmita ir apie tai, kaip jam, penktokui, mama palikdavo pinigų nueiti pavalgyti į „Mildos“ restoraną – tikrą restoraną su rūbine!

Romane „Pietinia kronikas“ neatsitiktinai minima ir Šiaulių Šv. Jurgio bažnyčia, ir Katedra. „Mano baba

Rimanto Kmitos knyga

Filmo „Pietinia kronikas“ plakatas

išmokė poterių – važiuodavau autobusu į Kelmę religijos mokslų krims-ti. Baba man visada būdavo moralinis autoritetas, pagal kurią gali pasima-tuot. Nei ginčytis su ja nesinorėjo. Tikėjimas iš jos atėjo – ji labiausiai rūpinosi ir paliko labai gilų pėdsaką“, – nuoširdžiai pasakojo rašytojas.

O štai jo, paauglio, laisvalaikis dau-giausia buvo susijęs su sportu: jei po treniruočių likę sveikatos, eidavo į kiemą pažaisti krepšinio, iki visai su-temsta. Tačiau, be sporto, buvo vietos ir kitoms veikloms: R. Kmita vaikš-čiodavo į Šiaulių P. Višinskio biblio-tekos muzikos skyrių. Viena labiausiai įstrigusių plokštelių – kurioje aktorius Valentinas Masalskis skaito Vytauto Mačernio „Vizijas“ ir „Sonetus“.

„Biblioteka labai įstrigusi. Tikriau-siai, ką pats vienas išgyveni, labiau-siai įsirėžia. Ir tada, ir studijų metais apie daugelį kūrinių galėdavai tik

svajoti – ieškojau skel-bimų, kur parduoda paveldėtas bibliotekas, eidavau ten kuistis.

Paskutinėse mokyklos klasėse labai įsitraukiau į renginius mokyklo-je – ir organizuoti, ir dalyvauti. Į parodas ne taip vaikščiodavome, bet renginiai mieste bū-davo įdomu – atradome neformalaus jaunimo. Mano draugai organi-zavo šokius tiek moky-kloje, tiek mieste – nešė reivo muziką, – prisimi-nė R. Kmita ir pridūrė: – Aš alaus negerdavau – eidavom į „Kaštono“ kavinę ir gerdavome arbatą, per naktis žiūrė-davau „Chicago Bulls“ NBA finalus, klausėmės „Nirvanos“, repo, reivo, „Saulės žuvų“...

Artimoje R. Kmitos aplinkoje – daug mote-rų: ilgą laiką gyveno su

mama, buvo teta, didelis autoritetas – baba, įtaką padarė lietuvių kalbos mokytoja, įstojęs į lietuvių filologiją turėjo tik tris grupės draugus vaiki-nus, dirbant filologijoje – daugiausia moterys, šeimoje – dvi dukros. „Bet aš labai komfortiškai jaučiuosi. Man at-rodo, kad jas lengviau suprasti. Ir da-bar man valgyti labiau patinka nei ką nors meistrauti“, – sako šypsodamasis.

Kaip kilo „Pietinia kronikų“ idėja? R. Kmita pasakojo vis su kolegomis rašytojais pakalbėdavęs apie tai, kad nėra romano apie knygoje minimus laikus, „o juos prisiminti visada sma-gu“. „Pastebėjau, kad tai jau virsta istorija – pats sau atrodo kažkoks nebe toks. Šiuo atveju nuostaba atsi-rado iš to, kad savęs nebetapatini su anuo jaunu žmogumi – nori aprašy-ti anuos laikus ir dėl to, kad smagu prisiminti, ir dėl to, kad norisi juos dokumentuoti. Atrodė, labai svarbu

užfiksuoti anų laikų žodyną.

Kai išėjo knyga, kai autografo at-eidavo jauni žmonės, ne iš Šiaulių, visada paklausdavau, kodėl jie nori ją skaityti. Sakydavo, kad jiems moky-kloje istorija baigiasi Nepriklausomy-bės atgavimu, bet niekas nepasakoja, kaip buvo toliau“, – sakė rašytojas.

Be to, anot jo, jau gyvendamas Vil-niuje pamatęs, kad jei neturi Šiau-liuose giminių, nieko apie juos ir nežinai – pilka dėmė žemėlapyje, ir tiek. „Labai džiaugiausi, kai gauda-vau žinučių, kad žmonės, perskaitę knygą, važiuoja pasižvalgyti po Šiau-lius“, – kalbėjo R. Kmita.

Pasak jo, pats miestas nenustoja stebinti iš atrandamų žmonių isto-rijų. Atrodo, neturi šitam miestui lūkesčių, nesitiki rasti įstabių daly-kų, nėra čia ypatingo kraštovaizdžio. „Bet tas miestas mane ir stebina – bandau pagauti, kas yra tie Šiauliai. Jie niekada nebuvo sostinė, niekada čia nebuvo didelių visuomeninių elitų... Man atrodo, kad Šiauliai – paprastų žmonių miestas. Čia net didikai daug dėmesio skyrė aplinki-niams. <...> Miestas daug kartų su-naikintas, degęs, nukentėjęs nuo ligų – jis turi stiprius žmones“, – svarstė R. Kmita.

Iki pasirodė „Pietinia kronikas“, jis buvo išleidęs tris poezijos knygas: jo ir specializacija – poezija. O kadangi R. Kmita dar ir literatūros kritikas, spėjo sulauksiantis pastabų – esą kritiko rašyta, nebus įdomu. „Kita vertus, – sakė R. Kmita, – man la-biau reikėjo to romano, norėjau pa-pasakoti, ir nelabai rūpinausi, kaip bus. Net nebuvo mėginimo pasakoti autobiografijos. Kai romanas sulaukė sėkmės, pradėjau dar daugiau do-mėtis rašymo technika.“ Pašnekovas sakė apie Šiaulius norintis kalbėti la-biau kaip rašytojas, ne kaip istorikas, nes rašytojas gali kelis dalykus su-dėlioti taip, kad jie nušvinta kitomis spalvomis nei tada, kai apie juos labai korektiškai kalba istorikai.

Punsko savivaldybė džiaugiasi savo sprendimu: „Užtikrinę nemokamą susisiekimą elektriniu mikroautobusiuku, sumažinome poveikį aplinkai ir sėkmingai išsprendėme gyventojų mobilumo problemas“

Šiuolaikiniai sprendimai mobilumui gali ne tik prisidėti prie klimato kaitos švelninimo, bet ir spręsti socialines problemas. Būtent tai parodė Punsko savivaldybėje projekto „Energijos efektyvumo didinimas Lietuvoje“ iniciatyva įgyvendinamas projektas „Puńsk wozi“, kurio metu buvo užtikrintas nemokamas susisiekimas „nuo durų iki durų“ ir sumažinta šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisija.

Per pirmuosius trejus projekto „Puńsk wozi“ įgyvendinimo metus nemokamo pavėžėjimo paslaugomis

pasinaudojo daugiau nei 900 gyventojų, nuvažiuota daugiau kaip 21 tūkst. kilometrų. Nuo projekto įgyvendinimo pradžios buvo išvengta daugiau nei 5 tūkst. kg CO₂ emisijos ir sutaupyta 11 550 kWh energijos. Šie rezultatai pasiekti paslaugai teikti įsigijus įkrovimo stotelę ir aštuonvietį elektrinį mikroautobusiuką „Mercedes Benz eVito Toure“, kurio vidutinės mėnesio eksploataavimo išlaidos – tik apie 262,50 PLN.

Nors Punsko savivaldybė nedidelė, 4117 gyventojų, net 80 % jos

teritorijos tai žemės ūkio paskirties plotai – projektas tapo gyvybiškai svarbus sprendžiant kaimo gyventojų mobilumo problemas. Jis suteikė gyventojams galimybę, užsisakius kelionę telefonu, patogiai pasiekti medicinos įstaigas, darbovietes, parduotuves ir sumažinti išlaidas. Projekto socialinę naudą ypač patyrė vyresnio amžiaus žmonės, neįgalieji ir gyventojai, neturintys nuosavų transporto priemonių. Pastaruoju metu paslauga ėmė naudotis ir mokiniai, teatro, šokių ar muzikos kolektyvai, kurie į pasirodymus renkasi vykti elektriniu autobusiuku.

MODELIS, VERTAS PLĖTROS

Šio projekto sėkmė rodo, kad net ir nedidelės kaimiškos savivaldybės gali tapti darnaus mobilumo pavyzdžiu. Integruodamos elektra varomus mikroautobusus, jos sumažina oro taršą, skatina socialinę įtrauktį ir leidžia tvariai tvarkytis su energetiniais resursais. Šis modelis gali būti nesunkiai pritaikomas kituose Lenkijos ar Europos regionuose, kur gyventojai susiduria su panašiomis susisiekimo problemomis.

„Savivaldybės, norinčioms savo gyventojams užtikrinti nemokamą elektra varomą transportą, vertėtų atsižvelgti į dabartines ir prognozuojamas būsimas energijos kainas ir infrastruktūros būklę. Elektromobiliai yra ekonomiškai naudingi,

seminaras, kurio pagrindinis tikslas – pristatyti Punsco savivaldybės vykdomos veiklos rezultatus. Seminare dalyvavo kaimyninių Lenkijos ir Lietuvos vietos valdžios institucijų atstovai, Palenkės vaivadijos valdžios institucijų atstovai, projekto koordinatore – Aplinkos projektų valdymo agentūra prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos, Lietuvos energetikos agentūros atstovai. Po viršaičio Vytauto Liškausko pasveikinimo projekto koordinatore – Aplinkos projektų valdymo agentūros (APVA) atstovė Aušra Šmitienė pristatė projekto esmę. Po to buvo pristatytas Lietuvos nacionalinis energetikos ir klimato kaitos veiksmų planas 2021–2030 m. ir Lietuvos energetikos agentūros parengti bandomųjų projektų transporto srityje stebėjimo rezultatai. Trumpus pranešimus apie Punsco savivaldybės veiklų rezultatus skaitė Onutė Kliučinskienė, Lazdijų apskrities veiklų rezultatus – Ieva Stalevičiūtė, žodis taip pat buvo suteiktas Suvalkų Europos Sąjungos fondų informacijos punkto atstovei Joanei Škliaževskai (Joanna Szklarzewska). Galiausiai Vytautas Liškauskas apibendrino projekto veiklos ir bendradarbiavimo rezultatus.

kai juos galima įkrauti naudojant buitinių lizdą, ypač jei pastate įrengta fotovoltinė sistema su pakankamai galios rezervais. Siekiant gauti tokioms iniciatyvoms finansavimą, vertėtų kreiptis į tarptautines taršos mažinimo ar regioninės plėtros įstaigas“, – teigia Punsco savivaldybės atstovai.

APIE PROJEKTĄ

LIFE integruotąjį projektą „Energetikos efektyvumo didinimas Lietuvoje“ pradėta vykdyti 2021 m. spalio mėn. siekiant bendro tikslo – remti Nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano (NEKSVP) 2021–2030 m. įgyvendinimą koordinuojant energijos vartojimo efektyvumo priemones,

stiprinant strateginius gebėjimus ir integruojant šiltnamio efektą sukeliančių dujų mažinimo tikslus.

2022 metais projektas „Puškvėži“ tapo LIFE integruotojo projekto „Energetikos efektyvumo didinimas Lietuvoje“ dalimi ir, pasisėmus įkvėpimo iš Lazdijų rajono savivaldybėje įgyvendinto projekto „Lazdijai veža“, užtikrinta nemokama susisiekimą elektriniu autobusiuku. Projektas įgyvendinamas Punsco savivaldybės veiklos daliai gavus 74 447,00 EUR Europos Komisijos ir Nacionalinio aplinkos apsaugos ir vandentvarkos fondo 203 389,00 PLN finansavimą.

Įgyvendinant šį projektą, praėjusių metų spalio mėnesį Punske buvo surengtas tarptautinis

projekto esmę. Po to buvo pristatytas Lietuvos nacionalinis energetikos ir klimato kaitos veiksmų planas 2021–2030 m. ir Lietuvos energetikos agentūros parengti bandomųjų projektų transporto srityje stebėjimo rezultatai. Trumpus pranešimus apie Punsco savivaldybės veiklų rezultatus skaitė Onutė Kliučinskienė, Lazdijų apskrities veiklų rezultatus – Ieva Stalevičiūtė, žodis taip pat buvo suteiktas Suvalkų Europos Sąjungos fondų informacijos punkto atstovei Joanei Škliaževskai (Joanna Szklarzewska). Galiausiai Vytautas Liškauskas apibendrino projekto veiklos ir bendradarbiavimo rezultatus.

**Lietuvos
Respublikos
aplinkos
ministerija**

**Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej**

Projektas „Energetikos efektyvumo didinimas Lietuvoje“ (Nr. LIFE20 IPC/LT/000002) yra finansuojamas Europos Sąjungos LIFE programos ir Nacionalinio aplinkos apsaugos ir vandentvarkos fondo lėšomis. Šiame straipsnyje pateikiamas Punsco valsčiaus požiūris, ir Europos Komisija nėra atsakinga už bet kokią šios informacijos panaudojimą.

Lietuvos žiniasklaida MRF

2025 04 10–24

MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Visuo­tinis nekilnojamojo turto (NT) mokestis, apmokestinamas cukrus („cukraus mokestis“), esantis saldžiuose gėrimuose, beveik visos draudimo sutartys, pelno mokesčio didinimas, pridėtinės vertės mokesčio (PVM) lengvatų naikinimas... Visa tai numatyta valdančiųjų mokesčių reformos pakete, siekiant surinkti papildomus milijardus gynybai, kai prezidentas Gitanas Nausėda JAV prezidento Donaldo Trumpo inauguracijos proga garsiai pareiškė, kad „2026–2030 metų laikotarpiu gynybai kasmet skirsime nuo 5 iki 6 proc. bendrojo vidaus produkto (BVP), kad per šį laikotarpį būtų išlaikyta maždaug 5,5 proc. BVP finansavimo lygis“. O tai reiškia kasmet 5 mlrd. eurų krašto apsaugai. Įdomu, kad G. Nausėda akcentavo: „Manau, kad tikrai eisime ne šiuo keliu, kad štai, krašto apsaugos didesnis finansavimas būtų siejamas gyventojų su didėjančia mokesčių našta.“ Pažadėti lengviau, negu tai padaryti. Ekonomistai sakė, kad norėdami surinkti tokius pinigus, be mokesčių didinimo niekaip neišsiskysim.

Būta ir kitokių siūlymų, iš kur pa­imti papildomus milijardus: skolintis, panaudoti užsienio valiutos rezervą... Deja, valdantieji ieškodami milijardų pasirinko tai, ko prezidentas patarė nedaryti. Tikimasi, kad priėmus visus pasiūlymus į valstybės ir savivaldybių biudžetus kitamet būtų papildomai surinkta 248,7 mln. eurų, o 2027 m. – 624,6 mln. eurų. Didžioji dalis šių lėšų būtų skiriama gynybai – atitinkamai 306 mln. ir 523,6 mln. eurų.

Nors visi mokesčių pakeitimai siūlyti dėl gynybos, tačiau kai Finansų ministerijos projektas buvo paviešin­tas, daugelis ekonomistų, verslinin­kų, nemaža dalis visuomenės buvo

nustebinti ir sakė, kad tai yra tikrų tikriausia mokesčių reforma, kuria bus pasinaudota apskritai papildant biudžetą. O surinkti papildomi milijonai ne visi bus skirti gynybai, nors pirminė „mokesčių peržiūrėjimo“ idėja buvo būtent tokia.

Verslas, net koalicijos partneriai atkreipė dėmesį, jog siūlymų pakete atsirado kiti skaičiai nei tie, kurie buvo sutarti diskusijose. „Seimo pirmininkas Saulius Skvernelis teigia, kad kai kurie Finansų ministerijos siūlomi mokesčių pakeitimai yra netikėti ir nebuvo aptarti“, – rašė portalas lrt.lt. „Viena kalbame darbo grupėse, antra – koalicijos taryboje, trečia gauname įstatymo projektus. Koalicijos taryboje buvo aptartos tos vietos, kur bus sudėtinga palaikyti ir susitarti, tame tarpe ir dėl NT, apie vadinamąsias grindis, bazę, tarifus tam tikrus. Šiandien jau turime priimtą, registruotą sprendimą. Atsirado 40 tūkst. eurų grindys (mažiausia NT vertė, nuo kurios būtų skaičiuojamas NT mokestis – red. past.), tarifai pasikeitė irgi ir tame tarpe ir maksimalūs, atsirado ketvirtas gyventojų pajamų mokesčio tarifas“, – žurnalistams sakė politikas.

Seimo Liberalų frakcijos vadovė Viktorija Čmilytė-Nielsen sakė nepritarianti Finansų ministerijos registruoto mokesčių pakeitimo projekto siūlymams. „Dėl mokesčių paketo mus neramina tai, kad surinktos lėšos bus skiriamos daugiausiai socialdemokratų programos įgyvendinimui, o ne gynybai. Tai labai negerai, nes argumentuojama gynybos finansavimu, bet lėšos bus renkamos ne tam“, – V. Čmilytės-Nielsen žodžius perteikė portalas lrytas.lt.

„Tai, kas eis į gynybos biudžetą ir fondą, tikrai konstruktyviai vertinsime ir palaikysime. Tie mokesčiai,

kurie neis į gynybą, bus vertinami skeptiškai. Nepritarsime NT ir taip pat gyventojų pajamų mokesčio variacijoms, kurios apmokestins konstruktyvius darbininkus“, – Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų poziciją išsakė pirmininkas Laurynas Kasčiūnas.

Verslo nuotaikos po mokesčių pakeitimų paskelbimo buvo niūrios. Andrius Romanovskis, Lietuvos verslo konfederacijos (LVK) prezidentas, portale lrt.lt prognozavo: mokesčių reformos pasekmės bus skaudžios, nes „pasirinktas reformos kelias – pelno mokesčio didinimas, progresiniai gyventojų pajamų mokesčio tarifai bei individualios veiklos apmokestinimo suvienodinimas su darbo santykiais – rodo akivaizdų trumparegiškumą, kuris lems ekonomikos lėtėjimą ir verslo traukimąsi iš Lietuvos. Planuojamas cukraus mokestis, verslą ir gyventojus bus siekiama apmokestinti nauju draudimo mokesčiu. Dėl šio sprendimo labiausiai nukentės atsakingi Lietuvos gyventojai, o verslui bus užkraunama dar viena neproporcinga mokestinė našta, mažinanti tarptautinį konkurencingumą. Šie pasiūlymai yra klaida, kuri valstybei kainuos brangiai. LVK nuomone, laikas mokesčių didinimui yra netinkamas ir gali duoti priešingas pasekmes – reikšmingai padidinę mokesčius ir paskatinę verslus kurti pridėtinę vertę svetur, į biudžetą gynybos reikmėms surinksime mažiau“.

Girdint, kiek kritikos strėlių Finansų ministerijos registruoto mokesčių pakeitimo projekto adresu skrieja iš visų pusių, sunku patikėti, jog jis parlamente „praeis“ be jokių pakeitimų.

Kaip seniai žinoma, žiniasklaidos priemonės visame pasaulyje yra pačios svarbiausios formuojant visuomenės

nuomonę apie viską: ekonomiką, kultūrą, politiką ir politikus... Todėl nieko keisto, jog ir Lietuvoje partijos ir politikai nori, kad radijas, televizija, spauda, internetas apie juos kalbėtų tik teigiamai, o ir jie patys galėtų „gyvai“ kuo dažniau dalyvauti įvairiose laidose. Kad privačioms žiniasklaidos struktūroms politikai galėtų nurodyti, ką kada kviestis į savo laidas, kokią informaciją apie politiką ar jo partiją rašyti, net į galvą neateina. O štai Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija, nacionalinis transliuotojas LRT, ne kartą per daugiau negu 30 metų kaltintas, jog ne visiems vienodai geras: palaiko kažkurią vieną politinę jėgą, nesilaiko nešališkumo ar politinio neutralumo principų.

2021–2024 m. valdžioje su koalicijos partneriais būnant konservatoriams, LRT sulaukdavo kritikos ne tik iš opozicijoje esančių partijų, tačiau ir iš dalies visuomenės, kad nacionalinis transliuotojas yra konservatorių lizdas, kuris nepagrįstai geras konservatoriams ir blogas opozicijai.

Dar prieš 2024 m. Seimo rinkimus partijos NA lyderis Remigijus Žemaitaitis susitikimuose su piliečiais žadėjo, kad jei NA pateks į parlamentą, bus atliktas LRT ir Krašto apsaugos ministerijos auditas. Tiesa, pats R. Žemaitaitis Seimo nariu buvo nuo 2009 m., tad politikų santykis su nacionaliniu transliuotoju jam būvęs žinomas. Po rinkimų valdantieji su NA ėmėsi pažadų įgyvendinimo. LRT audito iniciatyva Seimui buvo pateikta dar kovo mėnesį, siūlymą savo parašais parėmė 71 Seimo narys iš įvairių frakcijų. Nuo pat pradžios auditui nepritarė opozicijoje esantys liberalai ir konservatoriai. Savo ruožtu LRT generalinė direktorė Monika Garbačiauskaitė-Budrienė yra teigusi, kad auditas gali turėti įtakos iš esmės keičiant visuomeninio transliuotojo veiklos kryptį.

Nepaisant aštrių diskusijų parlamento plenarinių posėdžių salėje, Seimas prieš kelias dienas nutarė

Valstybės kontrolei (VK) pavesti atlikti LRT auditą. Kontrolė turėtų įvertinti, kaip LRT savo veikloje laikosi skaidrumo, efektyvumo, atskaitomybės, nešališkumo, politinio neutralumo ir kitų principų. Tarp kita ko, LRT biudžetas 2025 m. yra 80 mln. eurų, o išliekant tokioms pačioms finansavimo sąlygoms, 2027 m. gali siekti ir 100 mln. Auditas apimtų 2021–2024 m. laikotarpį, kai šalį valdė konservatoriai.

Kaltinimų patikrinimo politizavimu iš opozicijos atsirado, kai paaiškėjo, jog jį atliks VK, kurios naująja vadove pasiūlyta Gitano Nausėdos vyriausioji patarėja Irena Segalovičienė. „Tai ne kas kita, kaip noras užčiaupti žiniasklaidą, politizuoti, kontroliuoti jos turinį ir užvaldyti nepriklausomą visuomeninį transliuotoją. Tai bandymas pačiu primityviausiu būdu – užsiundant Valstybės kontrolę – keisti LRT valdyseną ir galbūt finansavimo modelį. Tai ne planuotas ir ne valstybinis auditas. Tai auditas pagal politinį užsakymą“, – posėdžio metu kalbėjo konservatorė Daiva Ulbinaitė. „Mano galva, neadekvatus spaudimas, neadekvatus dėmesys ir neadekvačios pajėgos skiriamos siekiant suvedinėti kažkokias buvusias sąskaitas ir bandyti visaip kaip visuomeninį transliuotoją paversti savo įrankiu“, – sakė liberalas Simonas Kairys.

Priešingą nuomonę turėjo vienas iš audito iniciatorių R. Žemaitaitis: „Kai opozicija šitaip puola ir gina, kyla klausimas, ar viskas yra visiškai efektyvu. <...> Manau, kad Lietuvos Seimas tikrai daro istorinį sprendimą – nori pavesti Valstybės kontrolei, kad LRT auditas būtų atliktas.“

Patys žurnalistai nerimavo, kad VK auditas, formaliai atliekamas dėl kitų dalykų, gali būti ir bandymas riboti žodžio laisvę, kištis į laidų turinį. Kaip rašė portalas lrt.lt, Žurnalistų profesionalų asociacijos vadovei Birutei Davidonytei LRT audito istorijoje nerimą kėlė du dalykai: „Seimas

siūlo, kaip suprantu, praplėsti LRT audito ir pavidimo valstybės kontrolei sąvoką, kad bus nagrinėjami nebetik finansiniai dalykai, bet ir tam tikri LRT misijos dalykai, o tai apima ir LRT kuriamą turinį arba gali apimti žurnalistų darbą.“ Lietuvos žurnalistų sąjungos (LŽS) pirmininkas Dainius Radzevičius lrt.lt sakė manęs, jog politikai turi suprasti, kad „visuomeninis transliuotojas LRT yra gerokai aukščiau Seimo atskirų frakcijų, atskirų politikų palaikymo arba ypač kritikos dalyko. Tai yra Lietuvos demokratijos ir žiniasklaidos laisvės vienas iš svarbiausių kriterijų, kuris gali arba pakelti, arba gerokai nusmukdyti netgi Lietuvos prestižą Spaudos laisvės indekse, kurį sudaro „Reporteriai be sienų“. Praėję, užpraėję metai buvo labai sudėtingi, nes net LRT generalinio direktoriaus rinkimai buvo pripažinti ir viešai ne kartą išsakytos aiškos mintys, kad jie buvo politizuoti“.

Apie numatomą auditą „Žinių radijo“ laidoje diskutavo Seimo Audito komiteto pirmininkas, NA partijos narys Artūras Skardžius ir LRT vadovė M. Garbačiauskaitė-Budrienė. Pasak A. Skardžiaus, pastarasis auditas LRT buvo atliktas gal tik 2013 ar 2011 metais. O mokesčių mokėtojai turi žinoti, kaip efektyviai naudojami jų pinigai. Už audito inicijavimą balsavo daugiau negu 70 parlamentarų, todėl, anot Seimo nario, niekas dėl to negali prisiimti nė nuopelnų, nė nuodėmių. O VK yra nepriklausoma audito institucija, veikia pagal tarptautinius standartus, todėl ją kaltinti politikavimu nederėtų.

M. Garbačiauskaitė-Budrienė atkreipė A. Skardžiaus dėmesį, jog auditas yra jo asmeninė ir partijos iniciatyva. Nes R. Žemaitaičio NA su šia mintimi ėjo į rinkimus. O tam tikrų sričių patikrinimus VK atliko 2019 m., vien pernai LRT buvo atlikti 4 išorės ir vidaus auditai, dalį iš jų užsako pati įstaiga. Kad Seimas duotų nurodymą VK tirti konkrečią instituciją – per 30 metų yra gal trečias kartas.